

BIBLIOTĒKA UN BIBLIOTEKĀRS:

priekšstati un realitāte

2

95-3

252

delet

0

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIBLIOTĒKZINĀTNES UN INFORMĀCIJAS KATEDRA

BIBLIOTĒKA UN BIBLIOTEKĀRS: priekšstati un realitāte

Bibliotēkzinātnes un informācijas bakalaura studiju
programmas

1995.gada absolventu darbu krājums

Rīga, 1996

Sastādītāja: Iveta Gudakovska
Redaktore: Sandra Liniņa
Datorsalikums: Inta Neiharte
Maketētāja: Skaidrīte Zariņa
Pēc G.Bērziņa karikatūru motīviem
ilustrējusi Kristīne Plostniece

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

98-4.313

0304094211

IEVADVĀRDI

Godājamo lasītāj! Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas katedrā 1994./95.m.g. notika otrais bakalauru izlaidums. Studenti ieguva Sociālo zinātņu bakalaura grādu bibliotēkzinātnē un informācijā. Otrs ir arī šeit piedāvātais bibliotēkzinātnes un informācijas studiju programmas absolventu darbu krājums, kas sagatavots studiju pēdējā gadā prakses laikā. Tajā dienas nodaļas studenti pauž savus priekšstatus un to saistību ar mūsdienu bibliotēku īstenību. Krājumā ievietoti bakalauru raksti un intervijas ar bibliotēku darbiniekiem.

Kā zināms, intervijās atklājas divu sarunas biedru domas, savus uzskatus pauž intervējamā persona un intervētājs. Tādējādi šī krājuma autoru loks paplašinās. Viņu vidū ir jau pazīstami bibliotēku darbinieki, tādi kā LU Bibliotēkas Bibliogrāfijas nodaļas vadītāja D.Paukšēna, Talsu rajona Centrālās bibliotēkas direktore V.Nagle, Latvijas Bibliogrāfijas institūta Periodisko izdevumu kārtējās bibliogrāfijas nodaļas vadītāja B.Mūze, Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļas vadītājs V.Mazulis u.c. Krājuma veidotāji ir pateicīgi visiem bibliotēku darbiniekiem, kuri izteica savas pārdomas par bibliotēku un bibliotekāru, kā arī dalījās savā ikdienas pieredzē.

Mūsdienu apstākļos bibliotēku darbs ir sarežģīts. Bibliotekāros procesus ietekmē vairāki faktori: dokumentālās informācijas palielināšanās un izpausme daudzos veidos, iespēja informācijai izplatīties no valsts uz valsti, no kontinenta uz kontinentu, pateicoties modernajām tehnoloģijām, informacionālo vajadzību un prasību satura un rakstura mainība sabiedrības attīstības rezultātā. Šādos apstākļos darbojas mūsu bibliotēkas un strādā bibliotēku darbinieki.

Bibliotekāra personība, modernās tehnoloģijas informācijas izplatīšanā, informacionālo vajadzību un prasību saturs un raksturs ir galvenie jautājumi, kuri saista krājuma autoru uzmanību.

Bibliotekāra personība, bibliotekārā izglītība un darbinieku adaptēšanās bibliotēku dzīvēs īstenībā apskatīta vairākos rakstos un sarunās. Bibliotekārās izglītības jautājumi aplūkoti A.Šmīdeberga rakstā "Students - nākamais bibliotēkas darbinieks". Apceres par bibliotekāram vajadzīgām zināšanām sniegtas A.Dvariškes un LU Bibliotēkas bibliogrāfes S.Rankas sarunā "Profesija jāizvēlas apzināti". Citu profesiju pārstāvji bibliotēku darbā un viņu domas par to izteiktas I.Griško un LU Bibliotēkas nodaļas vadītājas D.Paukšēnas sarunā "Bibliotekāra darbs - tā ir ikdiena", I.Frīdenbergas domu apmaiņā ar Talsu rajona Centrālās bibliotēkas direktori V.Nagli, kā arī I.Svennes un K.Plostnieces sarunā ar Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas darbiniekiem par tematu "Vīrieši bibliotēkās - arvien parastāk".

Informācijas izplatīšanas un automatizācijas problēmas aplūkotas vairākos rakstos un intervijās. Atsevišķu bibliotekāro procesu automatizācijas jautājumi apskatīti R.Einbergas rakstā "Dokumentu izsniegšanas procesa automatizācija - otrs svarīgākais modulis integrēto bibliotēku sistēmā". Datorizācijas ieviešanas jautājumi atklāti E.Kļaviņas rakstā "Cilvēka faktors bibliotēku automatizācijas procesā". I.Kļaviņa, K.Krūze un V.Pleike rakstā "Iepazīsim savu lasītāju" atklāj LU Bibliotēkas lasītāju aptaujas rezultātus par viņu informacionālajām vajadzībām un lasāmvielas meklējumiem bibliotēkās.

I.Hamčanovskas un A.Putnaērgles rakstos, S.Čudares, I.Švinkas, Z.Bertmanes un S.Usānes intervijās stāstīts par jau minētajiem un arī citiem bibliotēku darba jautājumiem.

Pateicoties Ziemeļvalstu Padomes stipendijām, pirmo reizi Latvijas bibliotēkzinātnes un informācijas studiju programmas studentiem bija iespēja iepazīties ar Islandes bibliotēkām un mācīties

datoru izmantošanu. Islandes apmeklējuma iespaidi sniegti K.Plostnieces rakstā "Zilās Lagūnas, vulkānu un ūdenskritumu zemē".

Par daudzām bibliotēku risināmām problēmām pagaidām atbilžu ir mazāk, bet jautājumu - arvien vairāk. Loti ceram, ka bibliotēkām mazliet palīdzēs arī jauno autoru pārdomas un ierosmes. Krājums var būt noderīgs bibliotēku darba vadītājiem un speciālistiem, studentiem un citiem interesentiem informācijas izplatīšanas jomā.

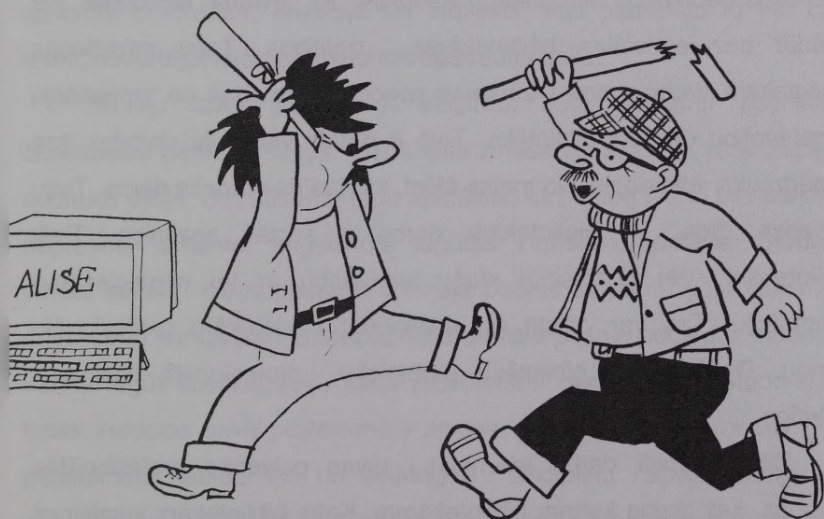
Dr.art. Z.Eglīte,

Bibliotēkzinātnes un informācijas katedras lektore

Saturs

Šmīdebergs A.	Students - nākamais bibliotēkas darbinieks	8
Dvariške A.	Profesija jāizvēlas apzināti	14
Griško I.	Bibliotēkāra darbs - tā ir ikdiena	19
Frīdenberga I.	Saruna ar Talsu rajona Centrālās bibliotēkas direktori Viju Nagli	23
Svenne I, Plostniece K.	Virieši bibliotēkās - aizvien parastāk	29
Einberga R.	Dokumentu izsniegšanas procesa automatizācija - otrs svarīgākais modulis integrēto bibliotēku sistēmā	38
Kļaviņa E.	Cilvēka faktors bibliotēku automatizācijas procesā	43
Plostniece K.	Zilās Lagūnas, vulkānu un ūdenskritumu zemē	50
Kļaviņa I., Krūze K., Pleike V.	Iepazīsim savu lasītāju!	57
Hamčanova I.	Ieskats Latvijas tautas, bērnu un skolu bibliotēku problēmās	65
Putnaērgle A.	Plānošana bibliotēkās pie mums un ārzemēs	70
Čudare S.	Intervija ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliogrāfijas institūta Periodisko izdevumu kārtējās bibliogrāfijas nodaļas vadītāju Baibu Mūzi	73
Švinka I.	Sarunas ar Valmieras bibliotēkas lasītavas vadītāju Sarmīti Rozenbahu	77
Bertmane Z.	" Es vadījos pēc sirds aicinājuma "	84
Usāne S.	Intervija ar LU Bibliotēkzinātnes un informācijas katedras absolventi Dinu Rozenbergu	89
Skotele S.	Par 1995. gada bakalaura darbiem	93
1995. gada Bibliotēkzinātnes un informācijas katedrā aizstāvētie diplomdarbi, bakalaura un maģistra darbi		97

DATORU TRŪKUMS

STUDENTS - NĀKAMAIS BIBLIOTĒKAS DARBINIEKS

Bieži kādas profesijas izvēlē svarīgs ir šīs profesijas sabiedriskais prestižs. Bibliotekāra profesijai sabiedrībā ir zems prestižs. Galvenais iemesls šādam bibliotekāra profesijas stāvoklim sabiedrībā ir mazās darba algas. Lielai sabiedrības daļai bibliotekāra darbs liekas samērā vienkāršs. Sabiedrībā ir izplatīts viedoklis, ka ikvienā bibliotēkā var strādāt bez speciālas bibliotekārās izglītības. Taču mūsdienās bibliotekārā darbība prasa zināmas speciālas iemaņas un iepriekšēju sagatavotību darbam bibliotēkā. Tajā ir daudz vienmuļu darbību, kas nepārtraukti atkātojas. No malas šķiet, ka tas nav radošs darbs. Taču pieredze rāda, ka bibliotekāra darbs ir sociāli nozīmīgs. Tieši bibliotekārs spēj nodrošināt plašu sabiedrību ar tai nepieciešamo informāciju. Tas var attīstīt un nostiprināt bibliotekāru profesionālo apziņu. Dažāda tipa bibliotēku darbinieku profesionālā apziņa ir atšķirīga.

Bibliotekārajā darbā iezīmējas divas galvenās profesionālās prasības, kas jāzina katram bibliotekāram. Katrs bibliotekārs vienlaicīgi ir gan pedagogs, gan filologs. Savā darbā bibliotekārs bieži saskaras ar dažādiem lasītājiem. Saskarsmē ar cilvēkiem bibliotekāram ir nepieciešama ātra reakcija uz lasītāju vajadzībām visdažādākajās situācijās. Bibliotekāram pret lasītāju jābūt atklātam un vaļsirdīgam. Tas ļauj lasītājam justies bibliotēkā kā "savā". Bibliotekārs kā filologs saskaras ar jaunāko literatūru. Viņam ir pieejama visplašākā literatūra visdažādākajās zinātnēs. Lai literatūra būtu pieejama lasītājiem,

bibliotekāram iepriekš ir jāveic noteikts literatūras apstrādes process. Veicot šo procesu, bibliotekāram ir vajadzīga laba atmiņa, loģiskā domāšana un spēja ilgāku laiku koncentrēt savu uzmanību. Bibliotekāra profesionālā apziņa ir jāveido jau tai laikā, kad bibliotekārās specialitātes studenti apgūst savu izvēlēto profesiju. Bibliotekāram ir vajadzīga pastāvīga saskarsme ar savas bibliotēkas lasītājiem. Viņam ir jāzina, kas notiek bibliotēkzinātnes un informācijas jomā gan mūsu valstī, gan citās zemēs. Bibliogrāfiskajam darbam bibliotēkā ir vajadzīga absolūta precizitāte, erudīcija un intelekts, kas pamatotu to vai citu izvēli, novērtējot kādu grāmatu tās apstrādes gaitā.

Studiju laikā studentiem vispirms būtu jāapgūst speciālas bibliotekārā darba iemaņas. Vispārīgās zināšanas studenti varētu apgūt nedaudz vēlāk. Satraukumu rada apstākļi, ka pieaug jauno bibliotekāru neprasme izmantot augstskolā iegūtās zināšanas praksē. Studijas varētu sadalīt divos posmos. Pirmajā posmā students gūtu vispārīgu priekšstatu par izvēlēto profesiju. Kad pirmais posms nobeigts, students varētu iegūt specializāciju kādā bibliotekārā darba sfērā. Studentiem labāk veidotos sava profesionālā apziņa, ja vien studiju procesā tiktu paplašināta sabiedrisko un zinātnisko disciplīnu specializācija. Ja students jau studiju sākumā nav apguvis sava nākamā darba iemaņas, tad, pārejot no viena kursa uz otru, studentam zūd interese par bibliotekāra profesiju. Izvēlētajā profesijā viņš viņas jau augstskolā.

Savā ikdienas darbā bibliotekāriem ir jābūt veikliem un radoši dinamiskiem. Bibliotekāriem ir raksturīgs zināms konservatīvisms. Tas ļauj bibliotekāram saglabāt veselīgu attieksmi pret dzīvi mainīgos morāles apstākļos.

Bibliotekāram jābūt cilvēkam ar augstu kultūru, dziļu inteligenci un labu izglītību. Bibliotekāram jāpārzin daudzas zinātņu sfēras, lai viņš varētu ieteikt savam lasītājam vajadzīgās grāmatas.

Pēdējā laikā līdz ar pārmaiņām sabiedrībā ir mainījusies studentu attieksme pret savām studijām. Studentiem ir samazinājusies interese par savu izvēlēto profesiju. Tas vispirms atspoguļojas studentu sekmībā, kas, salīdzinot ar iepriekšējo gadu vidējiem rādītājiem, ir ievērojami kritusies. Sekmības pasliktināšanos veicina arī studiju nesistemātiskums un personiskās atbildības trūkums. Daudzi studenti uzskata, ka viņi var brīvi apmeklēt lekcijas augstskolā. Studenti patvaļīgi nolemj, uz kuru lekciju iet, uz kuru neiet. Savukārt pasniedzējus neapmierina šāda studentu attieksme pret savām studijām. Galvenais pasniedzēju iebildums pret to ir mācību grāmatu trūkums viņu pasniegtos priekšmetos. Pasniedzēji uzskata, ka lekcijas ir jāapmeklē visiem studentiem. Atsevišķi priekšmeti kopīgajā studiju plānā studentiem patiek vairāk nekā citi. Savukārt tīri profesionālie priekšmeti studentus aizrauj mazāk nekā vispārīgie priekšmeti. Tāpat studenti nespēj paši veidot savu studiju procesu. Neviens viņus nemāca plānot savu darba laiku. Ir jau pierasts, ka, gatavojoties kādam eksāmenam, studenti pamatā izmanto lekciju konspektus vai mācību grāmatas. Tikai retais iepazīstas ar pasniedzēja ieteiktās literatūras darbiem.

Starpt klātienē un neklātienē studentiem ir liela atšķirība. Profesionālā apziņa nostiprinās tiem studentiem, kas savas mācības apvieno ar darbu kādā bibliotēkā. Klātienē studenti visbiežāk augstskolā iestājušies tūlīt pēc vidusskolas beigšanas. Viņiem pietrūkst profesionālas pieejas savām studijām. Tas klātienē studentos rada vieglprātīgu attieksmi mācībām. Viņi galvenokārt dzīvo pie vecākiem vai kopmītnēs. Arī materiāli viņus atbalsta vecāki. Tikai retais no klātienē

studentiem savas studijas apvieno ar darbu bibliotēkā. Vairumā gadījumu klātienē studentiem ir miglains priekšstats par augstskolā apgūstamo profesiju. Jautājums par savas dzīves aicinājumu klātienē studentiem vēl nav izlemts līdz galam. Viņiem augstskolā galvenais ir iegūt diplomu, nesaistot savu turpmāko dzīvi ar augstskolā apgūto profesiju. Studiju laiks klātienē studentiem ir bezrūpīgas jaunības periods. Lielākā daļa neklātienē studentu strādā bibliotēkā. Neklātienē studenti radoši apgūst zināšanas un jaunas iemaņas. Viņiem jau ir izveidojusies praktiska pieredze darbam bibliotēkā. Studijās iegūtās zināšanas neklātienē studentiem tikai nostiprina jau bibliotekārajā darbā iegūtās iemaņas. Liela darba un studiju slodze uzliek arī noteiktu atbildību par šo darbu. Tas neklātienē studentus veido par dzīvei nobriedušiem cilvēkiem. Lielākā daļa strādājošo neklātienē studentu dzīvo atsevišķi no saviem vecākiem. Daudziem jau ir savas ģimenes, kurās aug mazgadīgi bērni. Daudzi studenti ir apmierināti ar savu profesijas izvēli, bet daži studenti šādu izvēli neatkārtotu.

Pasniedzēju darbs pēc studentu domām ir zemā līmenī. Tam par iemeslu ir pasniedzēju trūkums atsevišķos priekšmetos. Tāpat studentus neapmierina studiju procesa materiāli tehniskā bāze. Studenti uzskata, ka daudzus kursus ir jāpārstrādā. Paši pasniedzēji ir apmierināti ar savu veikto darbu. Pasniedzējus apmierina morāli psiholoģiskais klimats pašu kolektīvos. Tikai retais izsaka sūdzības par savām attiecībām ar darba kolēģiem. Pasniedzējiem ir liela darba slodze, taču šī darba apmaksa ir niecīga. Par pasniedzējiem lielākoties strādā tie, kas rod gandarījumu šajā darbā. Pasniedzējiem patīk sava darba radošais raksturs. Tikai viena trešā daļa no visiem pasniedzēju veicamajiem darbiem ir rutīni ikdienas darbi. Daudzus pasniedzējus

savā darbā piesaista iespēja atrasties pastāvīgā saskarsmē ar studentiem - izglītotāko mūsdienu jaunatnes daļu.

Uzsākot pastāvīgu darbu, klātienē studentiem ir grūti sevi pilnībā izpaust jaunajā darbā. Jaunais speciālists vēl vāji pārzina savus profesionālos darba pienākumus. Viņš ir vēl nenobriedis bibliotēkas darbinieks, kuram ir jāprasa padoms no citiem darba kolēģiem. Jaunajam speciālistam, uzsākot darbu kādā bibliotēkā, vispirms uztic nepateicīgākos un grūtākos darbus, no kuriem vecākie bibliotēkas darbinieki labprāt izvairās. Viņam netiek dota iespēja iepazīties ar interesantāko un saistošāko darbu bibliotēkā. Jaunais speciālists asi izjūt diskomfortu kolektīvā, kurā ir maz jaunu kolēģu. Cita vecuma darbiniekiem viņš nevar tik vaļširdīgi uzticēties kā saviem vienaudžiem.

Bibliotekārais darbs ir attīstījies tik tālu, ka viens cilvēks nevar zināt visus bibliotekārās darbības virzienus, bet no katra bibliotēkas darbinieka, arī no jaunā speciālista, var prasīt augstu darba profesionalitāti, kuru var iegūt ilgstošā bibliotekārā darbā vai apgūstot bibliotēkzinātni augstskolā. Studentus būtu speciāli jāapmāca atbilstoši katram bibliotēku tipam, nomainot apmācības sistēmu pa literatūras nozarēm. Students, kas savu nākamo profesiju apgūst reizē ar darbu, vēlāk reti maina savas darba vietas.

Jaunie speciālisti visbiežāk aiziet no bibliotēkām sociāli ekonomisko apstākļu dēļ. Bet būtu interesanti uzzināt, cik ilgi jaunie speciālisti nostrādā savā specialitātē, uz kuriem viņi aiziet un kāpēc. Ir izveidojusies dīvaina situācija, ka, pieaugot jauno profesionāļu skaitam, bibliotēku pieprasījums pēc jauniem speciālistiem nevis samazinās, bet gan pieaug. Viens no iemesliem šādam paradoksam ir tas, ka lielākā daļa speciālistu aiziet uz lielākajām bibliotēkām. Līdz ar to speciālajās bibliotēkās pietrūkst jaunu darbinieku. Bibliotēku darbinieku profesionālā

apziņa nostiprināsies, ja katrā bibliotēkā radīs īpašu gaisotni, kas nebūtu sastopama nekur citur. Katrā bibliotēkā būtu vēlams pieņemt arī citu profesiju speciālistus, kuriem atsevišķās zinātnēs ir plašākas zināšanas nekā bibliotekāram. Taču nedrīkst aizmirst, ka, strādājot bibliotēkā, ir nepieciešama arī speciālā bibliotekārā izglītība.

PROFESIJA JĀIZVĒLAS APZINĀTI

Intervija ar LU bibliotēkas Bibliogrāfijas nodaļas bibliogrāfi Sandru

Ranku

- Ir pagājis gads kopš Tu esi ieguvusi bakalaura grādu bibliotēkzinātnē un informācijā. Vai tas Tavā dzīvē ir ko būtiski mainījis, un ko īsti tas Tev nozīmē? Vai tas ir pietiekami, lai strādātu savā profesijā?

- Manā dzīvē kaut ko būtisku ir mainījis tas, ka man vispār ir augstākā izglītība. Bakalaura grāds bibliotēkzinātnē un informācijā nozīmē iegūtu augstāko akadēmisko izglītību profesijā, kura šķiet man pieņemama. Svarīgi bija iegūt humanitāru izglītību tieši Latvijas Universitātē. Vidusskolu beidzot, biju izvēles priekšā. Domāju, ka varētu studēt arī vēsturi, tomēr iestājos Filoloģijas fakultātē. Tā kā pamatīgā "rakņāšanās" latviešu valodā un literatūrā mani neinteresēja, tad izvēlējos filoloģiski ievirzītu, man patikamu specialitāti.

Uzskatu, ka bakalaura grāds dod pietiekošas teorētiskās un arī praktiskās vispārīgās zināšanas. Jaunais speciālists, ierodoties darba vietā (ja pats ir kaut nedaudz mācījies), manuprāt, ir spējīgs veikt savu darbu. Nevar prasīt, lai viņš uzreiz visu veiktu tehniski precīzi un pareizi, atbilstoši bibliotēkas darba specifikai. Domāju, ka, Latvijas Universitāti beidzot, absolventiem jāpārzina profesijas pamatnostādnes (teorētiskās un praktiskās), jāprot orientēties specialitātes problēmās. Visu pārējo speciālists var apgūt savā darba vietā. Katrā bibliotēkā ir savi specifiski darba procesi un to veikšanas metodes, tādēļ nevarētu prasīt, lai students to visu apgūtu jau mācoties augstskolā. Maģistratūra varētu būt nākamais solis akadēmiskajā izglītībā. Lai gan kaut neliela jaunu zināšanu ieguve paplašina speciālistu redzesloku, tomēr uzskatu, ka

šīs studijas studentiem varētu dot vairāk. Mācoties maģistratūrā, studenti visvairāk pievēršas bibliotēkzinātnes teorētiskajiem aspektiem, un tā kā esmu praktiskas dabas cilvēks, mani tas īpaši nesaista.

- *Kā Tev radās doma kļūt par bibliotekāri? Vai tā ir "īstā", piemērotā profesija tieši Tev?*

- Es nekad neesmu bijusi bērnu bibliotēkas lasītāja, un par to esmu pateicīga savai mātei. Viņa lasīja tautas bibliotēkā un, ejot uz bibliotēku, vienmēr ņēma mani sev līdzi. Tur es arvien atradu kaut ko sev piemērotu un iepazīnos ar reālu bibliotēkas darbu, kas man likās ļoti interesants. Otrkārt, man ļoti patik grāmatas. Nevis pēc satura, bet pēc formas: vāki, lapas, grāmatu tipogrāfijas smarža. Un to apvienojot kopā, rodas jēdziens - bibliotekārs.

Pirms studijām man bibliotekāra darbs saistījās ar grāmatu izsniegšanu lasītājiem, t.i., darbu abonementā - saskarsmi ar cilvēkiem, vēlmi viņiem palīdzēt iegūt sev nepieciešamo lasāmvielu. To es uzskatīju par sev "īsto" profesiju. Pašlaik strādāju Bibliogrāfijas nodaļā un dažbrīd domāju, ka tas nav man īsti piemēroti. Tomēr tas mani visumā apmierina.

- *Vai ir kas tāds īpašs, ar ko Tu atcerēties savus studiju gadus Latvijas Universitātē?*

- Man ļoti patika lekciju kursi ārzemju literatūrā pie pasniedzējām S.Ankravas un A.Mortukānes. Ļoti noderīgas un interesantas bija A.Gūtmaņa lekcijas 20. gadsimta ārzemju literatūrā. Skaidri zinu, ka pati šādas grāmatas nekad nebūtu lasījusi (Kafku, Hesi, Kami). No profesionālā viedokļa izsmieļošas un sistemātiskas likās S.Liniņas lekcijas nacionālajā bibliogrāfijā. Neaizmirstami interesantas un

saistošas bija A.Liniņa lekcijas runas mākslā. Tas bija patiešams prieks - vērot šī eruditā, inteligentā mākslinieka darba metodes, piedalīties viņa vadītajās nodarbībās.

Mūsu kursam vēl bija tā laime strādāt kolhozā. Neraugoties uz darba un sadzīves grūtībām, tas bija romantiski un interesanti, - iepazīt savu kursu, atrast draugus un domubiedrus, saliedēt kolektīvu gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē. Kaut ko īpašu atcerēties nevaru, bet tas man likās skaists laiks.

- Kā tas notika, ka Tu izvēlējies strādāt Latvijas Universitātes bibliotēkas Bibliogrāfijas nodaļā?

- Ceturtajā kursā pēkšņi jutu, ka man ļoti gribas sākt strādāt, gribējās kaut ko jaunu savā dzīvē. Izmisīgi meklēju darbu, bet nekas īpaši labs negadījās. Bibliotēkā jau strādāja mana kursa biedrene, viņa man piedāvāja darbu Bibliogrāfijas nodaļā. Lai gan man par šo bibliotēku sākotnēji nebija visai labs iespaids, taču pirmais uzskats izrādījās mēnīgs, un tagad esmu ļoti apmierināta, ka strādāju Latvijas Universitātes Bibliogrāfijas nodaļā.

- Vai tagad kā bibliogrāfei bibliotekāra profesija šķiet savādāka kā līdz šim, vai nebija cits priekšstats?

- Par profesiju man bija neliels priekšstats, bet es nevaru teikt, ka, mācību gaitā un tagad strādājot, priekšstats par bibliotekāra profesiju būtu sevišķi mainījies. Jau skolas laikā darba praksi (dažreiz) strādāju skolas bibliotēkā, un galvenie darba procesi bija pazīstami vai apjausti. Studējot ieguvu to padziļinātu izpratni, ieskatu bibliotēkas procesa daudzveidībā, sarežģītībā, problemātikā.

- *Kas darbā šķiet patikamais un ko Tu negribi darīt? Vai neesi domājusi, ka tautas bibliotēkā būtu saistošāks darbs?*

- Darbā patikamais ir tas, ka tu ieraugi sava darba rezultātu: vai tā būtu bibliogrāfiskā rādītāja sastādīšana, vai sakārtota kartotēka, vai lasītājs, kurš ieguvīs sev nepieciešamo informāciju. Nereti ne visai gribas veikt šo sarežģīto meklēšanas darbu, "urbties" "Preses hronikās" un citur, dažreiz bez rezultātiem. Vēl neapmierina tas, ka mans darbs ir svarīgs ļoti mazai cilvēku daļai, tam ir vairāk vēsturiska un zinātniska nozīme.

Domāju, ka tautas bibliotēkā nav tik interesants darbs tieši no profesionālā viedokļa, kaut gan, droši vien, arī tur var likt lietā savu fantaziju un izdomu.

- *Kāda ir Tava attieksme pret datoriem?*

- Man ļoti patik datori. Kad sāku strādāt šajā nodaļā, man likās, ka nekad neko nepratišu. Lai gan joprojām sevi šai lietā uzskatu par pilnīgu iesācēju, tomēr to, kas nepieciešams darbam, esmu apguvusi. Ja mans darbs butu javeic bez datora, tas būtu daudz grūtāk un neinteresantāk. Uzskatu, ka datori noteikti jāievieš bibliotēkās, tas ir neatsverams palīgs jebkurā darba procesā. Bieži domāju, ka strādāt citā bibliotēkā negribētu arī tāpēc, ka tur nav datoru. Tas, protams, nenozīmē, ka gribētu strādāt ar datoru no rīta līdz vakaram. Man patīk darba daudzveidība.

- *Atalgojums un bibliotēkām atvēlētie budžeta līdzekļi ...*

- Atalgojums darbā ir svarīga lieta, bet tam, kas gribētu piedāvāt man nemīlamu darbu, būtu jāsola liela alga. Bibliotēkā strādā tie, kuriem patīk strādāt, tā ir inteliģenta vide un interesants kolektīvs. Valsts kultūras iestāžu darbiniekiem nekad nebūs lielas algas, tas būtu

jāsaprot un ar to jārēķinās. Pašlaik ir grūts laiks, bet vieglāk neklājas arī skolotājiem, ārstiem ...

Valsts dotie līdzekļi bibliotēkām ir ļoti niecīgi, nav jūtams arī īpašs atbalsts. Taču pašlaik tā notiek ar visām kultūras iestādēm. Bibliotēkām pietrūkst naudas jaunu grāmatu iegādei, algām, automatizācijai... Ja ņemam vērā taisnošanos par budžeta plāno "deķīti", tad tomēr nevajadzētu ļaut vismaz nostādīt bibliotēkas absurds situācijās: izlikt no telpām, likvidēt, iesūdzēt Nacionālo bibliotēku tiesā par komunālo maksājumu nepildīšanu. Tas, manuprāt, gan nav pieļaujams, un valdībai vajadzētu vairāk domāt par kultūras vērtību saglabāšanu.

- *Ko Tu ieteiktu tiem, kuri ir izvēles priekšā - studēt bibliotēkzinātnes un informācijas specialitāti vai nē?*

- Runājot par tām studiju iespējām, kas man bija pieejamas, varētu ieteikt studēt. Tomēr vajadzētu arī kaut nedaudz zināt bibliotēkzinātnes specifiku, jābūt ieinteresētam par to, t.i., profesija jāizvēlas apzināti. Nevajadzētu stāties šajā specialitātē gluži pēc principa; skolotājs negribu būt, tad būšu bibliotekārs. Tā kā šeit jāmacās daudz speciālo priekšmetu, kas dažreiz ir grūti un ne tik interesanti, var arī vilties studiju izvēlē. Uzskatu, ka bibliotekāram nepietiek tikai ar profesionālās teorijas zināšanām, viņam jāpārzina daudz vairāk: katrs lasītājs ir pārliecināts (atkarībā no savas specialitātes), ka bibliotekārs pārzina gan ķīmiju, vēsturi, fiziku, literatūru... Un bibliotekāram jāmēģina attaisnot lasītāja cerības. Protams, ne jau visu var apgūt... Ar studijām biju ļoti apmierināta. Protams, bija jau visādi, bet tagad kopumā liekas, ka viss bija labi. Lai gan vienmēr var būt vēl labāk. Tādēļ katram, kas mīl grāmatu, vēlas palīdzēt cilvēkiem iegūt informāciju, kas vēlas arī pats arvien ko jaunu izzināt, labprāt varu ieteikt mācīties šo specialitāti un strādāt bibliotēkā.

Ineta Griško

BIBLIOTEKĀRA DARBS - TĀ IR IKDIENA: intervija ar LU bibliotēkas

Bibliogrāfijas nodaļas vadītāju DIĀNU PAUKŠĒNU

- *Latvijas Universitātes Bibliogrāfijas nodaļā esat nostrādājusi 25 gadus, esat nodaļas vadītāja. Kāds bija ceļš līdz Bibliogrāfijas nodaļai?*

- Latvijas Universitātes bibliotēkā esmu nostrādājusi 29 gadus, sākot ar 1965.gadu, Bibliogrāfijas nodaļā no 1970. gada - 25 gadus, nodaļas vadītāja esmu no 1981.gada.

Ceļš līdz Bibliogrāfijas nodaļai? - Cik sevi atceros, vienmēr ir patikušas grāmatas - lasīšana, gan arī grāmata kā mākslas darbs. Ir paticis arī būt cilvēkos, ar tiem kontaktēties. Tāpēc ceļš pēc vidusskolas veda uz LU Filoloģijas fakultāti, toreiz gan nemaz nedomājot par profesiju, par darbu pēc augstskolas. Tikai uz priekšu, tikai darīt to, kas patik.

Pēc fakultātes beigšanas 1,5 gadus nostrādāju skolā, bet tad, ģimenes apstākļu dēļ, kā pašai likās - uz neilgu laiku atnācu strādāt uz LU bibliotēku. Vispirms strādāju abonementā pie lasītāju apkalpošanas. Cik tūkstošus grāmatu "izlaidu" caur savām rokām, cik studentu un mācībspēku iepazīnu! Un LU bibliotēkā grāmatas ir vienkārši pasakainas! Vairākus gadus nebija domu, ka gribētu no bibliotēkas aiziet.

Otrs "pievilkšanas spēks" bija bibliotēkas kolēģi un apmeklētāji. Kolēģu vidū garīgi bagātas personības - Henriks Novackis, Nanija Kalniņa, Lidijs Kuške, Tuseda Kallase - cilvēki, kuriem tuva bija pasaules literatūra, māksla, mūzika, vēsture. Pilnām riekšavām esmu no šiem cilvēkiem saņēmusi garīgo spēku, zināšanas.

1970. gadā sekoja uzaicinājums strādāt Bibliogrāfijas nodaļā, ko ar lielu prieku pieņemu.

Pie šī garā ekskursa pagātnē negribu teikt, ka darbs bibliotēkā vienmēr man būtu licies pats interesantākais un labākais, esmu domājusi par darba lauka mainīšanu, bet - kā redzat, tepat vien vēl esmu. Vai vajadzēja tik ilgi šeit strādāt? Kas to vairs pateiks, laikam katram savs liktenis, sava enerģija un uzņēmība un arī vajadzība mainīt darbavietas un darba profilu.

- Vai, sākot strādāt bez speciālas izglītības, nebija grūtību? Ir zināmi gadījumi, kad pat ar speciālo izglītību nav pietiekami, lai varētu pilnvērtīgi strādāt.

- Šķiet, ka grūti ir iesākt jebkuru jaunu darbu. Bet īpašas grūtības bez speciālās izglītības gan neizjutu, jo, manuprāt, filologa izglītība jau bija vairāk vai mazāk nodrošinājusi zināšanas literatūrzinātnē, valodniecībā, filozofijā, pedagoģijā, vēsturē. Domāju, ka lielā bibliotēkā grūti iesākt strādāt bez augstskolas izglītības, vismaz vajadzētu būt vecāko kursu studentam.

Un, kā jau iepriekš minēju, man bija inteligenti kolēģi, no kuriem gan apzināti, gan neapzināti centos apgūt prasmi kontaktēties ar lasītājiem.

- Ko Jūs varētu teikt par bibliogrāfu ikdienu? Kas saistošs šajā profesijā? Kas nav īpaši patīkams, bet tomēr nepieciešams?

- Ikdienu - kā jau ikdienu. Esmu pārliecināta, ka katrā darbā ir izjūtama šī ikdienu arī ar pelēko toni. Ne visai patīkama ir garā darba diena, konkrētie darba apstākļi (saspiestība, aukstums u.c.). Bet ir vairāki darba procesi, kurus veicot, var iegūt gandarījumu. Un tas laikam ir pats nozīmīgākais patīkamais faktors. Ja gribi pie tā gandarījuma nonākt, bibliogrāfam ir maksimāli jācenšas palīdzēt cilvēkam viņa

neziņas brīdī. Un otrs - bibliogrāfam jābūt precīzam, pārliecinātam par sava darba precizitāti.

- Esat nostrādājusi šajā darbā tik ilgu laiku, vai varat atcerēties kādas interesantākās situācijas, kādu piedzīvojumu, kas varbūt nav raksturīgs bibliotekāra ikdienai?

- Interesantu un kuriozu gadījumu ir bez gala, bet, šķiet, pats nozīmīgākais un arī interesantākais notikums bija Franču valdības grāmatu sūtījuma prezentācija 1993.gadā, kad tajā piedalījās Francijas sūtne Latvijā Žanna Debenē kundze, Latvijas sūtne Francijā Ābolas kundze, LU rektors profesors J.Zaķis, citi LU vadības pārstāvji un citu Latvijas bibliotēku kolēģi.

- Bibliotekāra darba prestižs sabiedrībā nav augsts. Kādas ir Jūsu domas šai sakarā?

- Jā, protams, prestižs sabiedrībā nav augsts, bet ar gadiem esmu sapratusi, ka mani draugi mani vērtē pēc tā, kāda esmu, nevis pēc tā, kas es esmu.

Ir cilvēki, kuriem viņu ieņemamais amats, stāvoklis ir būtisks, un tiem gan noteikti ir grūti dzīvot ar bibliotekāra vārda zemo prestižu.

Mans subjektīvais vērtējums par bibliotekāra un bibliogrāfa darbu ir pavisam citāds. Tas tomēr ir amats, kurā vajadzīga gaiša, apķērīga galva, zināšanas daudzās zinātņu nozarēs. Bibliotekārs ir spiests zināt nedaudz par visu, bet parasti nezina visu par kādu vienu nozari.

- Vai bibliotēkā ir viegli virzīties pa karjeras kāpnēm uz augšu?

- Manuprāt, bibliotēkā vispār nav iespējams "taisīt" īpaši spožu karjeru. Bet ir iespējams iegūt autoritāti kolēģu, apmeklētāju un citu bibliotēku darbinieku vidū. Un ar ko? - Domāju, ka tikai ar zināšanām, komunikabilitāti, koleģialitāti.

- *Pie Jums ik gadus praksē ir bibliotēkzinātnes un informācijas specialitātes studenti. Kāds ir viņu sagatavotības līmenis, un vai topošie speciālisti tiek galā ar uzdevumiem?*

- Studenti, ar retiem izņēmumiem, ir labi sagatavoti - prot bibliogrāfisko aprakstu, prot strādāt ar uzzīņu literatūru. Studenti parasti veic uzdotos uzdevumus.

- *Kādiem būtu jābūt bibliotēkzinātnes un informācijas speciālistiem - absolventiem? Kādus jaunos speciālistus Jūs gribētu redzēt savā nodaļā?*

- Bibliotēkzinātnes un informācijas specialitātes absolventiem ideālajā variantā vajadzētu:

- 1) prast kontaktēties ar cilvēkiem,
- 2) orientēties daudzās zinātņu nozarēs,
- 3) prast vismaz divas svešvalodas,
- 4) prast strādāt ar datoru,
- 5) laikus apgūt zinātniskā darba veikšanas pamatus - precizitāti, pacietību.

- *Ko Jūs novēlētu jaunajiem un topošajiem bibliotēkzinātnes un informācijas speciālistiem?*

- Novēlējums būtu - strādāt šajā specialitātē tad, ja tā tik tiešām ir iekšējā nepieciešamība.

SARUNA AR TALSU RAJONA CENTRĀLĀS BIBLIOTĒKAS DIREKTORI VIJU NAGLI

Ko par bibliotēku saka cilvēks, kurš nav absolvējis Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļu, tomēr bibliotēka ir vienīgā darba vieta? To atklāj saruna ar Talsu rajona Centrālās bibliotēkas direktori Viju Nagli, kura 1980.gadā beigusi LU Filoloģijas fakultātes Latviešu valodas un literatūras nodaļu.

I.F. - Ja Jūs esat studējusi latviešu valodu un literatūru, kāpēc Jūs nestrādājat savā specialitātē, bet izvēlējāties tieši bibliotekāres darbu?

V.N. - Es vispār nebiju domājusi studēt filoloģiju. Man patīk ķīmija, un pēc skolas beigšanas stājos Ķīmijas fakultātē, bet tur mani neuzņēma sliktās redzes dēļ, tāpēc, lai nebūtu veltī notērēts gads, meklēju darbu. Bez ķīmijas man ļoti patika literatūra, tāpēc apzināti gāju meklēt darbu uz bibliotēku, tā es sāku strādāt bibliotēkā, apkalpoju lasītājus. Bet, neraugoties uz visu, gribēju un vajadzēja mācīties, jo man bija tikai vidējā izglītība. Tā, neatstājot darbu bibliotēkā, stājos filologos - latviešu valodas un literatūras nodaļā, jo toreiz man likās, ka šī nodaļa man var dot daudz vairāk lai strādātu bibliotēkā, nekā bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļa. Šī nodaļa bija pārāk šaura, nevarēja apgūt to, ko latviešu valodas un literatūras nodaļā.

I.F. - Kāds Jums bija priekšstats par bibliotekāra profesiju?

V.N. - Sākumā zināju, ka darbs ir saistīts ar literatūru, un to, ka tas man varētu būt piemērots.

I.F. - Ko citi teica par to, ka Jūs strādājat bibliotēkā? Man liekas, ka šī profesija gan agrāk, gan tagad nav viena no prestižākajām. Ko Jūs par to domājat?

V.N. - Neko sevišķu neteica. Man liekas, ka šī profesija ir sievietei piemērota, un, ko par to saka, ir atkarīgs no paša cilvēka. Bibliotekāram ir jābūt gudram un jāprot sevi nostādīt tā, lai nevienam nebūtu ko teikt.

I.F. - Daudziem bibliotekārs asociējas ar dusmīgu, īgnu, neapmierinātu, grāmatās ierakušos sievieti, kurai nekas cits dzīvē neinteresē, izņemot grāmatas. Vai Jums tā dažreiz neliemas un vai kādreiz neesat kaunējusies par to, ka strādājat bibliotēkā?

V.N. - Ir jau kas tā domā, bet mītam par večiņu ar copīti galvas vidū kā filmās un grāmatā, tas neatbilst. Es tā nekad neesmu domājusi un par to, ka strādāju bibliotēkā neesmu kaunējusies. Gluži otrādi, vienmēr esmu centusies pierādīt, ka bibliotekāra profesija ir nopietna.

I.F.- Kāpēc Jūs izvēlējāties šo bibliotēku un kā nokļuvāt līdz pašreizējam amatam?

V.N. - Šajā bibliotēkā it kā uzreiz nestrādāju, skaitījos, ka es esmu Ģibuļu ciema bibliotēkā, bet īstenībā bija jau nolemts, ka to likvidēs un tā būtībā es strādāju Talsu rajona Centrālajā bibliotēkā. Kā nokļuvu līdz pašreizējam amatam? - Kā jau teicu, sākumā strādāju abonementā - apkalpoju lasītājus, vēlāk tika izveidota komplektēšanas nodaļa, bet es kļuvu par tās vadītāju. Tad bibliotēkas direktore gāja pensijā un mani pierunāja stāties viņas vietā šajā amatā. Tā nu tagad strādāju šeit.

I.F. - Vai šajā profesijā ir viegli virzīties pa karjeras kāpnēm?

V.N. - Karjera ir atkarīga no paša cilvēka un daudzajām nejaušībām šajā dzīvē. Ja cilvēks kaut ko grib, tad var arī sasniegt. Man ir bijuši daudz un dažādi darba piedāvājumi, pat VDK nodaļā, bet kaut kā nav gribējies kaut ko krasī savā dzīvē mainīt.

I.F. - Vai ir viegli būt direktorei sieviešu kolektīvā? Kā tas ir, ja ikdienas jāstrādā tikai starp sievietēm?

V.N. - Viegli jau nav. Bieži vien gadās strīdi dažādu sākumu dēļ, bet pēc tam atkal viss ir labi. Sliktais ātri aizmirstas. Esot statistikas dati par to, ka sieviešu kolektīvā direktoram ir jābūt vīrietim, bet diez vai viņš saprastu tās problēmas, kuras pastāv tikai sieviešu kolektīvā.

I.F. - Kas, Jūsaprāt, ir nepatīkamākais bibliotekāra darbā?

V.N. - Statistika. Tas, ka lasītavā jāapkalpo lasītāji un tev kā spiegam jāskatās, cik un kādas avīzes katrs paņem, tad es jūtos muļķīgi. Ja lasītājs pienāk klāt un paprasa, kas viņam ir vajadzīgs, tad nekādu problēmu, bet savādāk - pazemojoši. Tomēr tas ir nepieciešams.

I.F. - Neesat domājusi par aiziešanu no bibliotēkas?

V.N. - Nē, nekad!

I.F. - Kāds ir Jūsu atalgojums?

V.N. - 100 latī. Salīdzinoši ar citiem, daudz. Dažreiz pat neērti, bet ko lai dara.

I.F. - Ar kādām īpašībām jābūt apveltītam bibliotekāram?

V.N. - Jābūt komunikablam, pieklājīgam, ar loģisku domāšanu, jāzina, ka lasītājam vienmēr ir taisnība un tas ir jāievēro.

I.F. - Jums droši vien diezgan bieži nākas tikties ar jauniešiem speciālistiem. Vai viņi ir pietiekoši apguvuši to, kas viņiem nepieciešams, strādājot bibliotēkā?

V.N. - Kādreiz es to varēju pateikt ļoti labi, bet tagad vairs ne, jo studenti praksē pie mums nenāk, acimredzot, praksi strādā zinātniskajās bibliotēkās, bet tādu, kas tikko beiguši mācīties mums nav un pašlaik nav arī nepieciešami, jo visas štata vietas ir aizņemtas.

I.F. - Ar kādām cerībām stājāties LU un vai tās ir attaisnojušās? Kas īpašs palicis atmiņā no studiju laikiem?

V.N. - Tas bija jauks laiks! Mums bija jauks kurss, vēl tagad katru gadu satiekamies. Patika tie priekšmeti, kas bija tieši saistīti ar literatūru un literatūras vēsturi. Atmiņā palikušas loģikas un psiholoģijas lekcijas.

I.F. - Vai Jums mācīja arī kaut ko no tā, kas vajadzīgs bibliotekāra darbā? Un kā apguvāt to, kas bija nepieciešams?

V.N. - Nē, vienīgais, kas noderējis bibliotekāra darbā, ir zināšanas literatūrā. Pārējo visu bibliotekāra darbam nepieciešamo apguvu uz vietas bibliotēkā, strādājot bibliotēkas nodaļās un veicot dažādus darbus.

I.F. - Vai ir vajadzīga bibliotekārā izglītība, lai strādātu bibliotēkā? Varbūt bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļa nemaz nav vajadzīga?

V.N. - Ja ir bibliotekārā izglītība, tas nav slikti. Tas ir labi, ka ir zināšanas par to, ko tu vēlies darīt. Bet arī cita izglītība netraucē strādāt bibliotēkās. Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļa noteikti ir nepieciešama.

I.F. - Ko Jūsaprāt vajadzētu mainīt bibliotēkārājā darbā?

V.N. - Uzreiz grūti pateikt. Noteikti tehnisko un materiālo nodrošinājumu. Vajadzētu vairāk domāt par bibliotēkzinātnes attīstību. Vēl vajadzētu padomāt par Latvijas bibliotēku vēsturi. Bet kaut ko krasi mainīt diez vai vajadzētu.

I.F. - Kā Jūs domājat, kad celsies bibliotēkas un bibliotēkāra prestižs?

V.N. - Bibliotēku prestižs jau ceļas, bet tikai to bibliotēku, kurām ir normāli materiālie apstākļi, lai bibliotēka varētu iegādāties visu, kas ir nepieciešams normālam darbam un pastāvēšanai. Bibliotēkāra prestižs celsies ar visu kopējo līmeni.

I.F. - Tagad daudzās zinātniskajās bibliotēkās ir datori. Kā Jūs domājat, vai arī Jūsu bibliotēkā varēs lepoties ar tiem? Kādu Jūs redzat bibliotēkas nākotni?

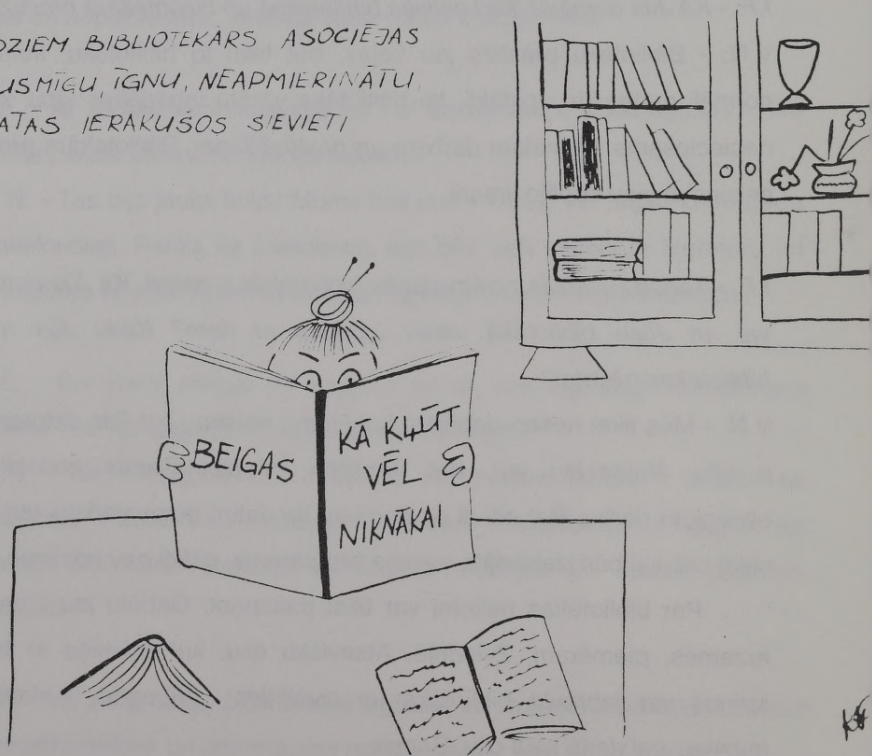
V.N. - Mēs tikai nesen dabūjām kopējamo mašīnu, bet līdz datoram vēl ir tālu. Vajadzētu jau, bet vispirms komplektēšanas nodaļai, lai atvieglotu darbu. Bet citādi es domāju, ka datori būs vajadzīgi tad, kad visai Latvijai būs izstrādāta vienota programma, citādi nav nozīmes.

Par bibliotēkas nākotni var tikai pasapņot. Gribētu jau tādas kā ārzemēs, piemēram, Zviedrijā. Atsevišķu ēku, kur māmiņa ar bērnu ratiņos var iebraukt bibliotēkā un izvēlēties grāmatas, klausīties mūziku, vai darīt kaut citu. Sapnis...

I.F. - Ko Jūs novēlētu tiem, kuri vēlas apgūt bibliotēkāra profesiju?

V.N. - Mācīties, jo vairāk, jo labāk. Un lieku reizi pārliecināties, vai viņi ir izdarījuši pareizo izvēli, lai vēlāk nenāktos nožēlot.

DAUDZIEM BIBLIOTEKARS ASOCIĒJAS
AR DUSMĪGU, ĪGŅU, NEAPMIERINĀTU
GRĀMATĀS IERAKUŠOS SĒVIETI

Ieva Svenne

Kristīne Plostniece

VĪRIEŠI BIBLIOTĒKĀS - AIZVIEN PIERASTĀK

Bibliotekāra, tāpat kā skolotāja darbs, vēl pavisam nesēnā pagātnē bija tipiska sieviešu profesija.

Šobrīd bibliotēkās aizvien vairāk strādā arī vīrieši, lielākoties tas ir saistīts ar automatizācijas ieviešanu, bet ne tikai.

Par to, kā vīrieši jūtas bibliotēkā, kādi ir viņu viedokļi par viņu izraudzīto darba vietu, lūdzām dalīties pārdomās dažus Akadēmiskajā bibliotēkā (LAB) strādājošos vīriešus - **Ivaru Indānu, Aivaru Liepu, Jāni Irbi** un **Valdi Mazuli** (jāpiebilst, ka Valdis ir LU Bibliotēkzinātnes un informācijas studiju virziena absolvents).

Pirmais, ko vēlējamies noskaidrot, bija jautājums par to, *kāds ir viņu ieņemamais amats.*

Ivars: Esmu LAB Jauno Informācijas Tehnoloģiju nodaļas vadītājs.

Aivars: Inženieris - programmētājs.

Jānis: Mans amats ir Jauno Informācijas Tehnoloģiju inženieris, tas nozīmē, ka darbs pārsvarā ir saistīts ar datoriem, kā arī ar jaunāko programmatūru.

Valdis: Rokrakstu un reto grāmatu nodaļas vadītājs.

Kā Jūsu ceļi noveda līdz bibliotēkai?

Ivars: Neilgi pirms Latvijas zinātnes un rūpniecības daļējas "sabrukšanas", daudzi (tajā skaitā arī tagadējais LAB direktors ar "savu

komandu" - zinātniskā sekretāre, direktora vietnieks, divu nodaļu vadītāji u.c.) no Elektronikas un skaitļošanas tehnikas institūta (ESTI) pārgāja strādāt uz LAB.

Aivars: Pēc RIP tehnikuma beigšanas sadalē nonācu Elektronikas institūtā. Nodaļa specializējās automatizācijas darbiem bibliotēkās. Pēc pāris gadiem, kad institūts pajuka, nodaļu likvidēja, bet es kopā ar tehniku un programmām kļuva par bibliotēkas darbinieku.

Jānis: Mans ceļš uz bibliotēku aizsākās nejauši. Kādu mēnesi izmisīgi meklēju darbu, saistītu ar nākamo specialitāti, jo ar stipendiju nevarēju iztikt. Savu problēmu izklāstīju draugam, un viņš man ieteica šo vietu. Tā nu es atnācu.

Valdis: Šajā bibliotēkā strādāt ieteica Universitātes pasniedzēji.

Cik ilgi jau strādājat šajā kolektīvā?

Ivars: LAB strādāju no 1993.gada, nodaļas kolektīvā esmu daļēji jau no 1980, jo ar divām nodaļas darbiniecēm esmu strādājis jau kopš 1980.gada (ESTI).

Aivars: Bibliotēkā strādāju jau apmēram trešo gadu.

Jānis: Šeit esmu nostrādājis jau pusotru gadu, bet kolektīvā tā isti iejuties neesmu, vismaz man pašam tā šķiet. Laikam tāpēc, ka strādāju tikai uz pusslodzi, sanāk tāda kā skraidīšana un nav laika iekļauties kolektīvā.

Valdis: Nu jau piecus gadus.

Ja bibliotēkā nebūtu ienākusi automatizācija, vai Jūs būtu ar mieru strādāt bibliotēkā? Kādā nodaļā?

Ivars: Droši vien, ka bez "dzelžiem" man te nebūtu ko darīt. Ja nu vienīgi par šoferi kādai skaistai direktora vietniecei, sekretārei vai nodaļas vadītājai ...

Aivars: Diez vai. Mana profesija ir saistīta ar elektroniku.

Jānis: Tikai tad, ja nebūtu izvēles vai stingrā režīma uzraudzībā (smejas). Man patīk tehnika, tā kā varētu strādāt pie elektriķi, bet ticamāk jau, ka pameklētu kādu ar datoriem saistītu darbu.

Valdis: Automatizācija nav galvenais, lai strādātu vai nestradātu bibliotēkā. Vienkārši mūsējie ir daudz pastrādājuši un mūsu bibliotēka automatizācijas jomā ir priekšā visām pārējām.

Daudzi bibliotēku uzskata par ne visai prestižu darba vietu. Kā Jūs jūtaties kā vieni no šeit strādājošajiem?

Ivars: Sabiedrības acīs tiešām bibliotēkas jēdziens ir ļoti aptuvenus un neprecīzs. Jāatzīstas, ka kādus gadus desmit atpakaļ pats bibliotēku apmeklēju visai reti un tās prestižs manās acīs bija - nu tā pa vidu. Taču laiki mainās, mainās arī prasības pret bibliotēkām. Bibliotēka jau sen vairs nav vieta, kur krāmējas tikai papīriem, veciem žurnāliem un grāmatām. Mūdienu bibliotēkai ir jākalpo kā informācijas avotam visiem, kam tāda vajadzīga, un tai jāapvieno informācijas iegūšanas tehnoloģijas vienā veselā kompleksā, - sākot ar informācijas meklēšanu (bibliotēkas elektroniskais katalogs, CD - ROM datubāzes), informācijas pasūtīšanu (no plauktiem bibliotēkā, izmantojot SBA, pasūtīt rakstu kopijas dokumentu piegādes centros), iespēju izmantot visas informācijas tehnoloģijas (lasīt lasītāvēs, strādāt ar datubāzēm, lietot mikrofilmas, audiovideo ierakstus) un "servisa" funkcijas (kopiju izgatavošana, iesiešana, kafejnīca).

Aivars: Par to, ka es esmu tieši šeit, nevaru sūdzēties. Bibliotekāri tomēr ir vieni no izglītākajiem un erudītākajiem cilvēkiem.

Jānis: Jūtos normāli, jo strādāju radošu darbu, bez tam man iespēja vēl izglītoties. Mani mocītu kompleksi, ja būtu jāsēž lejā kā dežurantam vai jānodarbojas ar grāmatu uzskaiti. Turklāt bibliotēka nav mana vienīgā darba vieta.

Valdis: Viss atkarīgs no tā, kādā bibliotēkā tu strādā. Nevajag jaukt ciema, pilsētas vai bērnu bibliotēku ar Latvijas galveno zinātnisko bibliotēku, kāda ir mūsējā. Mums ir augsts automatizācijas līmenis, visdažādākā informācijas pieejamība. Manā nodaļā glabājas unikāli 700 gadus veci rokraksti, retas iespaiddarbu kolekcijas (15. - 19. gs), vairākas grāmatas ir vienīgie eksemplāri pasaulē, šīs kolekcijas pēta zinātnieki.

Vai darbu bibliotēkā uzskati par piemērotu vīrietim?

Ivars: Darbs bibliotēkā īpaši neatšķiras no darba kādā citā iestādē, reizēm gan "jāskrien" pa priekšu ekonomikai, jo informācija un ar to saistītās tehnoloģijas ir viena no nozarēm, kas pasaulē attīstās visstraujāk. Kā "Datortehnikā" rakstīja J.Zaķis (LU rektors), tad tagad sākam dzīvot informācijas gadsimtā. Un kaut vai goda lieta vīrietim būtu ar savu plato krūti lauzt ceļu visam jaunajam.

Aivars: Ikviens darbs ir piemērots, ja to dara labi. Cita lieta - vai ar algu var nodrošināt ģimeni. Bez papildus darbiņiem tas būtu grūti.

Jānis: Tas ir atkarīgs no katra konkrētā vīrieša attieksmes pret darbu, ko viņš dara.

Valdis: Noteikti.

Vai Jūs uzskatāt, ka bibliotēka vīrietim ir tikpat piemērota darba vieta, kā teiksim darbs bankā, autosalonā?

Ivars: Ņemot vērā visu iepriekšteikto, darbs vīrietim ir piemērots pārsvarā sava nepārtrauktā mainīguma dēļ. Toties sievietēm labāk padodas sistematisks, rūpīgs darbs un kontakti ar lasītājiem (bibliogrāfiskais darbs, uzzīņas, lasītava utt.). Autosalons un bibliotēka - abos jau pamatā darbs ar cilvēkiem.

Aivars: Protams, ka nav tik prestižs, bet darbs bibliotēkā mani apmierina.

Jānis: Jebkurš darbs vīrietim ir piemērots tādā mērā, cik atbilstošas šim darbam ir viņa spējas un zināšanas. Turklāt, ja runājam par prestižu, tad noteikti vērtīgāk ir būt direktoram bibliotēkā, nekā pārdevējam autosalonā vai apkopējai bankā.

Valdis: Katrā darba vietā ir savi plusi un mīnusi. Ej un dari, ko gribi, neviens tevi ar varu netur ne bibliotēkā, ne bankā. Ja puiši tomēr strādā bibliotēkā, acīmredzot, viņi te ir saskatījuši kādu labumu vai interesi.

Vai sakarā ar automatizāciju bibliotēkās varētu mainīties nodarbināto vīriešu skaits?

Ivars: Ceru, ka ar laiku informācijas apgādes firmas, kuras tagad sauc par bibliotēkām, strādās daudz vairāk čaļu, vismaz 24%.

Aivars: Domāju, ka jā. Programmēšana, informātika pagaidām vēl skaitās vīriešu profesija.

Jānis: Tas varētu minimāli pieaugt, ja būtu vajadzīgi kadri, kuri ir atbildīgi par automatizācijas sistēmu apkalpošanu un paplašināšanu. Taču visticamāk, ka vīriešu īpatsvars samazinātos, jo sistēmas apkalpošanai parasti pietiek ar vienu vai diviem cilvēkiem, bet pie datu

ievadīšanas sistēmā parasti strādā sieviešu kolektīvs, jo šis darbs ir vienkāršs un ātri apgūstams.

Valdis: Jā.

Jūsu domas par vīriešu lomu Jūsu darba vietā?

Aivars: Khm. Kā retajam vīriešu kārtas pārstāvim man ir jāstaipa visi smagumi un jādara daudz kas tāds, no kā es labprātāk izvairītos.

Jānis: Vīrieši parasti ir gatavi uzņemties atbildību, tādēļ viņu darbs ir kopējā darba organizēšana un attīstības plānošana. Arī inventāra uzturēšana normālā stāvoklī (tas attiecas uz tehnisko pusi) ir tipisks vīriešu darbs.

Valdis: Bez vīriešiem jau neko nopietnu bibliotēkā neizdarītu.

Ja būtu iespējams reformēt bibliotēkas, ko Jūs darītu vispirms?

Ivars: Droši vien sāktu labāku apkalpošanu, datorizējot bibliotēku katalogu.

Aivars: Visām bibliotēkām nopirktu datorus.

Jānis: To, kas ir gandrīz paveikts mūsu bibliotēkā - ieviestu grāmatu elektronisko uzskaiti, INTERNET pakalpojumus, izveidotu tematiskas datu bāzes un, ja atļautu līdzekļi, parūpētos par gaumīgu interjera izveidi, lai lasītājiem bibliotēkā būtu patīkami uzturēties un strādāt. Bez tam vajadzētu izdot informatīvus prospektus par tām pašām jaunajām informācijas tehnoloģijām, jo cilvēki vēl joprojām neapzinās, kādas lielākas iespējas viņiem tiek piedāvātas. Lai ieinteresētu darbiniekus, varēt regulāri rīkot kvalifikācijas celšanas kursus ārzemēs. Protams, arī šeit viss atduras pret līdzekļu trūkumu, un bibliotēka ir neizbēgami atkarīga no valsts budžeta stāvokļa. Bet, ja labi grib, var jau atrast arī finansētājus.

Valdis: Par citām nezinu. Mūsējā bibliotēkā vispirms censtos likvidēt galvenos reto grāmatu un rokrakstu bojājumu cēloņus. Izveidotu kārtīgu krātuvi ar šiem dokumentiem nepieciešamo gaisa temperatūru un apgaismojumu. Izgatavotu grāmatu kopijas, lai cilvēki lietojot nebojātu oriģinālus. Izveidotu restaurēšanas darbnīcu.

Ja izveidotos bibliotēku kopkatalogs, vai Jūs to izmantotu?

Ivars: Izmantotu.

Aivars: Jā.

Jānis: Ja būtu nepieciešams, kāpēc gan ne? Tas noteikti būtu ērtāk nekā skraidīt no vienas bibliotēkas uz otru.

Valdis: Noteikti.

Vai Jūs gribētu būt par direktoru kādā bibliotēkā?

Ivars: Nē. Direktora darbs ir pārāk birokrātisks, man labāk patik radoši strādāt.

Aivars: Noteikti nē.

Jānis: Pašlaik noteikti nē, jo man nav atbilstošu zināšanu un pieredzes. Vēlāk varbūt - jā. Tas ir atkarīgs no konkrētā piedāvājuma.

Valdis: Nē. Pārāk daudz jāstrādā, liela atbildība. Jābūt lielai uzņēmībai un neatlaidībai.

Vai Jūs gribētu, lai Jūsu sieva strādā bibliotēkā?

Ivars: Kāpēc gan ne. Tikai ne šajā bibliotēkā.

Aivars: Ja es varētu uzturēt sevi un viņu, tad jā.

Jānis: Domāju, ka viņai vai nu vispār nebūtu jāstrādā, bet jāvelti vairāk laika bērniem, vai arī jāstrādā labi atalgots darbs. Bet jebkurā gadījumā visu noteiks viņas pašas izvēle.

Valdis: Katrs dara kā grib. Kāda starpība - sētniece, pārdevēja, bibliotekāre vai bankiere. Nav jau slikti, ja sieva strādā kādā prestižētā darba vietā. Bet ja tā nav? Ja viņa pati grib, lai strādā bibliotēkā.

Vai darbs bibliotēkā nav mainījies attieksmi pret grāmatu kā tādu?

Aivars: Nē.

Jānis: Mazliet. Laikam kritiskāk skatos uz visu rakstīto, jo esmu sapratis, ka visa rakstītā patiesuma pakāpe ir atkarīga no autora zināšanu līmeņa un nekad nebūs absolūta un visaptveroša (tas attiecas uz daiļliteratūru).

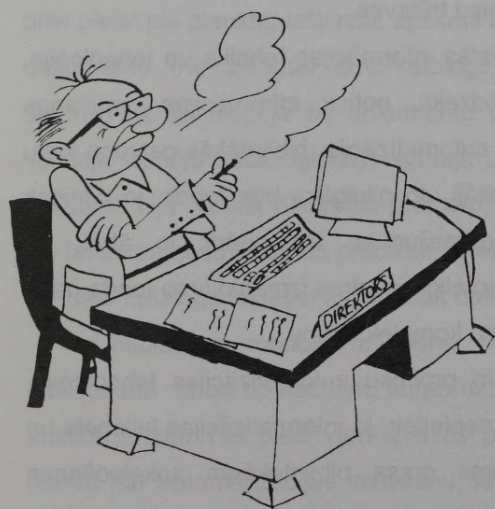
Valdis: Jā, attieksme ir daudz saudzīgāka. Tas attiecas gan uz vecajām, gan jaunajām grāmatām. Nepatik, ka jaunās grāmatas ir netīras, saburzītas utt. Savukārt vecajām grāmatām restaurēšana izmaksā ļoti dārgi un restaurēta vairs nav kā oriģināls, tai vairs nav tā vērtība.

Jāņa pārdomas par šīs intervijas lietderību: baigi labā lieta īstajā laikā un vietā. Atbildot uz šiem jautājumiem, nācās šo to pārdomāt un paskatīties no malas uz lietām, kas agrāk likās pašsaprotamas.

Pēc šīs sarunas varam secināt, ka darbs bibliotēkā ar laiku var kļūt prestižētāks mūsdienu sabiedrībā (ne tikai pašu bibliotekāru acīs). Un vīrieši bibliotēkās - tas kļūst aizvien pierastāk, jo darbs bibliotēkā jau patiesībā īpaši neatšķiras no darba kādā citā iestādē. Ir vienalga, vai vīrietis strādā automatizācijas nodaļā, vai retumu nodaļā, jo galvenais ir attieksme pret darbu, ko dara.

Beigās gribam tikai atgādināt Aivara teiktos vārdus, ka bibliotekāri ir un paliek vieni no izglītotākajiem un eruditākajiem cilvēkiem.

VĒRTĪGĀK IR - BŪT DIREKTĒRAM
BLIOTĒKĀ, NEKĀ APKOPĒJAM BANKĀ

DOKUMENTU IZSNIEGŠANAS PROCESA AUTOMATIZĀCIJA - OTRS SVARĪGĀKAIS MODULIS INTEGRĒTO BIBLIOTĒKU SISTĒMĀ.

Sabiedrības informatizācijas apstākļos nepieciešamība pēc informācijas kļūst arvien aktuālāka, kas, savukārt, maina bibliotēkas pamatfunkcijas sabiedrībā - kļūstot par informācijas izplatītāju pasaulē.

Latvijā un ārzemēs bibliotēku automatizācijas process nenorit vienādi, jo daudzus procesus, ko attīstītākās valstis veic jau daudzus gadu desmitus, mēs pakāpeniski ieviešam tikai tagad, par kura galveno iemeslu tomēr ir jāuzskata finansu trūkums.

Šodien, kad intensīvi attīstās informācijas tehnika un tehnoloģija, rodas jauni komunikācijas līdzekļi, notiek informācijas iegūšanas procesu un tehnoloģijas veidu automatizācija, bibliotēkās galveno vietu tomēr ieņem tās fonds un lasītāji. Jo pilnīgāks būs fonds, jo pilnīgāk varēs apmierināt lasītāju pieprasījumus. Un otrādi: jo ātrāk un kvalitatīvāk bibliotekārs varēs noteikt visvairāk izmantojamo fonda daļu, jo precīzāk viņš varēs veikt fonda komplektēšanu.

Mūsdienās ar bibliotekāro procesu automatizācijas tehnoloģiju, kāda tā bija 60. un 70. gados, nepietiek, jo informatizācijas laikmets un dokumentu plūsmas pieaugums prasa bibliotekārās apkalpošanas metožu pārkārtošanos. Svarīgi ir tas, ka automatizētas var būt ne tikai tādas bibliotekārā darba funkcijas kā komplektēšana, katalogizācija, bet arī dokumentu izsniegšana, to uzskaitē un kontrole. Datorizācijas ieviešana dokumentu izsniegšanā vērsta uz to, lai bibliotekāra darbu padarītu daudz kvalitatīvāku, efektīvāku, lai tas neaizņemtu daudz laika gan pašiem bibliotekāriem, gan lasītājiem.

Katras bibliotēkas darbību un funkcionēšanu nodrošina bibliotekārās tehnoloģijas cikli un procesi, no kuriem viens no galvenajiem ir grāmatas ceļš: "Bibliotekāro procesu un operāciju noteikta secība iespieddarbu bibliotekārās apstrādes kompleksā no to ienākšanas bibliotēkā līdz izsniegšanai lasītājiem"¹. Tas nozīmē, ka dokumentu pieņemšana, uzskaitē, katalogizācija, apstrāde un ievietošana plauktā ir tikai viena grāmatas ceļa daļa, bet otru veido dokumenta tālāka kustība. Respektīvi, tā ir dokumentu izsniegšana un saņemšana, kas ir viena no galvenajām abonementa un cirkulācijas kontroles sistēmas funkcijām.

Jebkura lasītāja sapnis ir brīvpieejas fonds bibliotēkā, lai viņš var brīvi pieiet pie plaukta, izšķīstīt, apskatīt un izvēlēties sev nepieciešamo dokumentu (ne vienmēr datorkatalogs atklāj pilnīgi visu grāmatas saturu), kā arī iespēja šo dokumentu paņemt uz mājām. Arī nesen veiktajā lasītāju socioloģiskajā aptaujā LU bibliotēkā daudzu studentu vēlējums bija "vairāk pieejamu grāmatu, iespējas ņemt tās uz mājām". Un lai šo procesu ātrāk un precīzāk varētu veikt, bibliotēkās, kā otrajam aiz datorkataloga ieviešanas, ir jāsāk darboties cirkulācijas sistēmai.

Cirkulācijas modulis ir viena no visplašāk automatizētajām bibliotekārā darba operācijām, kuras uzdevums ir kontrolēt dokumentu kustību fondā. Tas bieži vien izvirzās priekšplānā, kad bibliotēka sāk domāt par automatizācijas ieviešanu, lai gan tomēr pasaulē (atskaitot Ameriku) vispirms tiek veidots datorkatalogs, kā tas notiek arī Latvijas bibliotēkās.

Cirkulācijas process ir labi un viegli saprotams (tas nenozīmē, ka tas ir vienkāršs, kaut gan, no malas raugoties, tā izskatās) un viegli

¹ Grāmatas ceļš // Liniņa S., Mauliņa A. Bibliotēku fondi un katalogi: Latviešu-vācu-angļu-krievu terminoloģijas vārdnīca.-Rīga, 1993.-81.-82.lpp.

pakļaujas datorizācijai. Parasti bibliotekāru galvenās problēmas ir saistītas ar laikā nenodotajām grāmatām un to lietotājiem, savukārt, lietojot automatizētu cirkulācijas sistēmu, kura sevī ietver daudz un dažādas dokumentu izsniegšanas operācijas, to var pilnveidot ar cirkulācijas programmnodrošinājumu, kas neprasa daudz darbinieku. Automatizēta cirkulācijas sistēma vienkārši to visu veic daudz vieglāk, efektīvāk un precīzāk.

Šodienas Latvijas integrēto bibliotēku sistēmā pastāvošā sistēma LASĪTĀJS-ABONEMENTS-KRĀTUVE ir jāpārveido uz sistēmu LASĪTĀJS-KRĀTUVE, kad lasītājs pieprasījuma veidošanu varēs veikt datorā un caur vietējo tīklu nosūtīt uz krātuvi.

Jebkurš automatizēts fonda apgrozības modulis sastāv no divām galvenajām daļām: dokumentu izsniegšanas un palīgoperācijām, kas spēj nodrošināt un modificēt informāciju par sistēmu. Faktiski tas ir veidots, lai varētu iegūt un manipulēt ar trīs veidu informācijām:

- par lietotāju
(vārds, adrese, telefona numurs, identifikācijas numurs (ID)
un lietotāja kategorija),
- par dokumentiem, kurus izsniedz
(šifrs, ID, autors, nosaukums, datums),
- par lietošanas termiņu (dokumentu atdošanas laiks vai
lietošanas termiņš),

pie kuriem klāt varētu arī pieskaitīt kontrolēšanas procesu, kurš ir cieši saistīts ar dokumentu izsniegšanu un saņemšanu, kurā ietilpst:

- dokumentu lietošanas termiņa pagarināšana,
- dokumentu rezervēšana, ja tas ir izsniegts citam lietotājam,
- soda naudas,
- paziņojumi un atgādinājumi.

Automatizētai cirkulācijas sistēmai ir vairākas priekšrocības. Tā var:

- samazināt laika patēriņu pilnīgi visā dokumentu izsniegšanas procesā,
- ātri izsniegt un saņemt bibliotēkas dokumentus,
- ātri un viegli noteikt, kādi dokumenti ir bibliotēkas fondā un kur tie atrodas, jo katrs cirkulācijas modulis ir savienots ar datorkatalogu tā, lai visas izmaiņas atspoguļotos abos moduļos.

Ar atrašanās vietu tiek saprastas ne tikai filiāles (siglas), bet arī dokumentu atrašanās sietuvē, katalogizācijā, komplektēšanā, izstādē u.c. Tā, piemēram, veicot dokumentu meklēšanu LUB sistēmā ALISE, katrs lietotājs pēc meklēta dokumenta apraksta parādīšanās uz ekrāna var ieraudzīt, kurā filiāle tas atrodas, savukārt, apskatot tālāk grāmatas apraksta elementu formu, var redzēt tā atrašanās vietu filiāles ietvaros, t.i., pozīciju (komplektēšanā, katalogizācijā, izstādē, izsniegta lasītājam uz mājām vai rezervēta (pēdējie divi paredzēti nākotnei) u.c.)

- ātri un precīzi noteikt dokumentu lietošanas termiņa beigas un izskaitļot soda naudas,
- viegli noteikt dokumentu un lietotāju statusu,
- informēt katru lasītāju par viņam izsniegtajām grāmatām,
- identificēt rezervētos dokumentus,
- sagatavot atgādinājumus "parādniekiem",
- veikt sistēmas kontroles statistiku,
- novērst un samazināt papīru kartotēkas u.c.

Statistikas dati ir viens no labākajiem veidiem, kā uzzināt, vai bibliotēkā ir nodrošināts optimālais serviss, kas ar automatizētas cirkulācijas sistēmas ieviešanu ir vieglāk veicams. Ar statistikas datu palīdzību var izanalizēt daudzus jautājumus, kas saistīti ne tikai ar

izsniegto vai neizsniegto dokumentu skaita aprēķināšanu, lasītāju uzskaiti, soda naudu aprēķināšanu, bet arī ar dokumentu iegādi, bibliotēkas vadību un gada budžeta plānu sastādīšanu, kā arī popularitāti.

Faktiski bibliotēkas fonda cirkulācija un tās statistisko datu apkopojums iestājas savstarpēji saistītās attiecībās ar jebkuru bibliotēkas darba jomu:

- integrēts ar kataloga moduli, tas spēj nodrošināt jebkura izsniegtā, saņemtā vai rezervētā dokumenta atspoguļojumu katalogā,
- spēj nodrošināt kvalitatīvu un diezgan precīzu bibliotēkas fonda komplektēšanu, līdz ar to arī kvalitatīvu bibliogrāfisko uzziņu sniegšanu,
- palīdz organizēt bibliotēkas vadību un plānošanu.

Izņemot arhīvus, manuskriptu bibliotēkas, reto grāmatu kolekcijas un citas speciālas krātuves, grāmatu u.c. dokumentu izsniegšana ir katras bibliotēkas viena no svarīgākajām funkcijām, reizē arī sarežģītākajām, jo automatizētas cirkulācijas sistēmas lielākais trūkums ir tās nenosargātība pret ārējiem faktoriem, kā pēkšņa sistēmas nobloķēšanās, kā rezultātā, datnē tiek pazaudēti visi pirms tam veiktie cirkulācijas ieraksti, kuri dokumentu izsniegšanas un saņemšanas procesā mainās nepārtraukti.

Evija Kļaviņa

CILVĒKA FAKTORS BIBLIOTĒKU AUTOMATIZĀCIJAS PROCESĀ

Pasaules attīstītajās valstīs bibliotēkas pirmos soļus automatizācijā spēra jau sešdesmito gadu beigās. Šobrīd ļoti daudzās pasaules bibliotēkās automatizācija jau ir pierasta lieta un datori - bibliotēku dzīves neatņemama sastāvdaļa. Datorus lieto visi - gan bibliotekāri, gan bibliotēku apmeklētāji.

Latvijas bibliotēkās datori ienāk palēnām. Dažam automatizācijas temps var šķist par lēnu. Tam var piekrist un var nepiekrist. Taču jāņem vērā, ka automatizācijas process ir sarežģīts, tas diezgan radikāli maina daudzu darbu norisi un tāpēc būtu jāveic ļoti rūpīgi un pārdomāti.

Par bibliotēku automatizāciju ir dažādi viedokļi, gan labbvēlīgi, gan noraidoši, bet visi tie pārsvarā saistīti ar finansēm un citām tīri tehniskām lietām. Manuprāt, piemirsts tiek viens ārkārtīgi būtisks faktors - cilvēka faktors, precīzāk, ierindas bibliotekārs un viņa attieksme pret automatizāciju. Ja diskusijās par automatizāciju tiek pieminēti cilvēki, tad tie ir lasītāji un viņu problēmas. Par bibliotēku darbiniekiem iedomājas retais. Protams, lasītāju un bibliotekāru problēmas automatizācijas procesā bieži vien ir līdzīgas, bet tās pamatā saistās ar daudziem tik nepazīstamo un bailes iedvesošo "briesmoni" - datoru. Lasītājs tomēr ir tikai informācijas lietotājs. Viņš izmanto datorkatalogus, datu bāzes utt. Bibliotēkas darbiniekiem šīs lietas ir jāizveido, jāievada informācija datorā. Lasītājiem dators ir palīgierīce informācijas ieguvē, kuru galu galā var arī nelietot. Bibliotekāriem tas ir darbarīks. Automatizācija un datori paātrina darba procesus, atvieglo darbu un

rada problēmas. Par to nav jābrīnās, jo dators ir radikāli jauns darbarīks, un automatizācija rada izmaiņas daudzu darbu izpildē. Katra jauna lieta prasa pielāgošanos, zināmu iekšēju un ārēju barjeru pārvarēšanu. Latvijā šīs problēmas faktiski nav pētas. Arī jaunākajā ārzemju presē neizdevās atrast materiālus par šādiem pētījumiem. Attīstītajā pasaulē datori ir neatņemama dzīves sastāvdaļa un problēmas adaptācijā nerodas, tāpat kā pie mums vairs nerada grūtības radio vai elektrisko gludekļu lietošana.

Aptaujājot lielāko Latvijas bibliotēku (Nacionālās bibliotēkas, Akadēmiskās bibliotēkas un LU bibliotēkas) darbiniekus, izkristalizējās vairāki faktori, kas traucē sekmīgu bibliotekāru adaptācijas procesu. Šie faktori sagrupējās subjektīvajos ("iekšējos") un objektīvajos ("ārējos") adaptāciju ietekmējošos faktoros. Mēģināšu atspoguļot tos secīgi, sniedzot arī pamatojumu. Vispirms - **objektīvie** faktori.

1. *Latvijas bibliotēkās sekmīgu adaptācijas procesu kavē nepietiekošais nodrošinājums ar datortehniku.*

Lai sekmīgi iemācītos strādāt ar datoru, nepietiek, ka to dara vienu stundu nedēļā. Dators tomēr ir sarežģīts darba rīks, un bieži iemācītais nedēļas laikā ir aizmirsis. Ja, piemēram, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā datori būtu katrā nodaļā, adaptācijas process kļūtu vienkāršāks.

2. *Adaptācijas procesu kavē datoru negatīvā ietekme uz veselību.*

Pie šīs nelaimes vairāk vainīgi paši bibliotekāri. Cilvēki vēl nav iemācījušies rūpēties par savu veselību un ievērot pareizu darba režīmu. Loģiski, ka, visu dienu sēžot pie datora, nogurst acis un sāk sāpēt mugura. Tiesa, problēmas rada arī neērtās mēbeles, uz kurām spiesti sēdēt vairums bibliotekāru. Par komfortablām, cilvēka auguma īpatnībām piemērotām mēbelēm mūsu bibliotēkās var tikai sapņot.

3. *Ļoti svarīgs adaptācijas procesā ir bibliotēkā lietotās automatizētās sistēmas vienkāršība.*

Ir ļoti svarīgi, lai sistēma būtu bibliotēkām "draudzīga", lai tā nebūtu sarežģīta un to būtu viegli apgūt un lietot. Ir sistēmas, kuru lietošanu apgrūtina tas, ka darbā jāizmanto dažādi palīgmateriāli. Priekšroka jādod tām sistēmām, kurām nevajag palīgmateriālus. Ņemot vērā, ka bibliotēkām tāpat jau ir jāstrādā ar lielu informācijas apjomu, lieki papīri tikai sarežģī apmācību un apgrūtina darbu.

4. *Vecāka gadagājuma cilvēkiem adaptācija noris sarežģītāk.*

Šī problēma rodas tāpēc, ka vecākā gadagājuma darbiniekiem datori ir jaunums, kas jāiepazīst pilnīgi no sākuma. Paaudzei, kas tikko beigusi augstskolas tas ir vienkāršāk, jo priekšstats par datoru radies jau pamatskolā. Daudz vieglāk ir pieņemt lietu, kas sastapta agrāk un ir kaut mazliet pazīstama, nekā tādu, par ko agrāk nekas nebija zināms.

Šādi ir galvenie objektīvie adaptāciju ietekmējošie faktori. Vēl ir tikai minēts, ka angļu valodas nepratējiem ir grūtāk apgūt datoru (sistēmas pārsvarā ir angļu valodā) un ka adaptēšanos ietekmē izglītības ievirze (humanitāra vai eksakta).

Tagad aplūkosim **subjektīvos** faktorus.

1. *Vislielākā problēma - sekmīgu adaptāciju kavē bailes no visa jaunā.*

Tikai nedaudzi bibliotekāri spēj pieņemt jauno darbarīku bez šaubīšanās. Lielākajai daļai ir bailes - bailes no nepazīstamā, bailes kaut ko sabojāt, sajaukt. Lai arī bibliotēku darbinieki saprot, ka datori atvieglo darbu, šīs bailes sakņojas zemapziņā un ir grūti pārvaramas.

2. *Adaptācijas procesu kavē neuzticība tehnikai.*

Šis faktors sasaucas ar iepriekšējo. Cilvēkiem liekas, ka tik sarežģītai lietai kā dators nevar uzticēties, ka var kaut kas "nojukt"

sistēmā un pazust ievadītā informācija. Patiesībai par godu jāsaka, ka tā mēdz gadīties, un šādu nelaimju novēršana ir sistēmas veidotāju kompetencē.

3. *Otrs galvenais subjektīvais faktors - saikne "apmācītājs - apmācāmais".*

Ir ārkārtīgi svarīgi, kāds ir cilvēks, kas pamāca darbā ar datoru. Ja apmācāmajam nerodas labs kontakts ar apmācītāju, adaptācija ir apgrūtināta. Liela daļa cilvēku kautrējas kļūdities, parādīt savu nezināšanu utt. Ja apmācītāja attieksme ir nosodoša vai ironiska, var rasties problēmas. Apmācītājam jāsaprot, ka cilvēki, kas mācās strādāt ar datoru, ir līdzīgi bērniem, kas sper pirmos soļus un atbalsts viņiem ir nepieciešams.

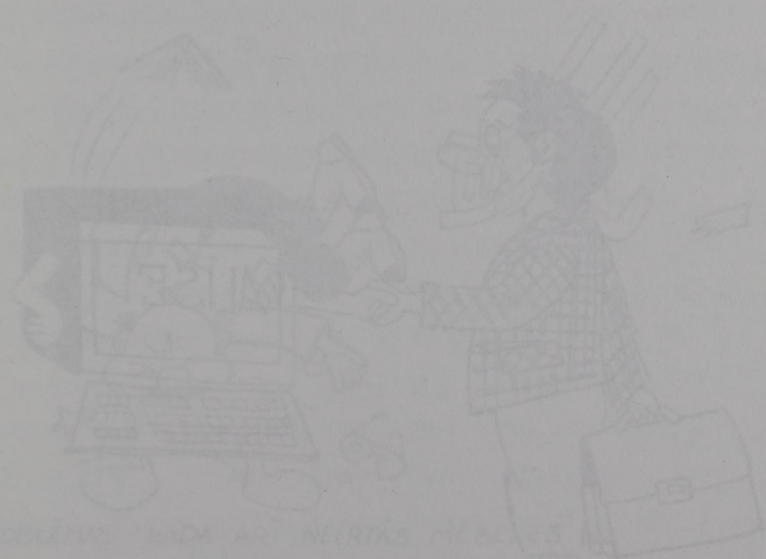
4. *Automatizācijas procesā bieži labāk adaptējas tie bibliotēku darbinieki, kuri darbu apgūst jau automatizētu.*

Šis aspekts (tāpat kā pārējie) neattiecas uz pilnīgi visiem bibliotekāriem. Arī šeit var būt izņēmumi, tomēr nevar noliegt, ka, veicot kādu noteiktu darbu, piemēram, dokumentu bibliogrāfisko aprakstīšanu, ar laiku veidojas profesionālā rutīna. Aprakstīšanas automatizētais process atšķiras no parastās aprakstīšanas, un tieši šis apstāklis var sagādāt problēmas darbiniekiem ar stāžu.

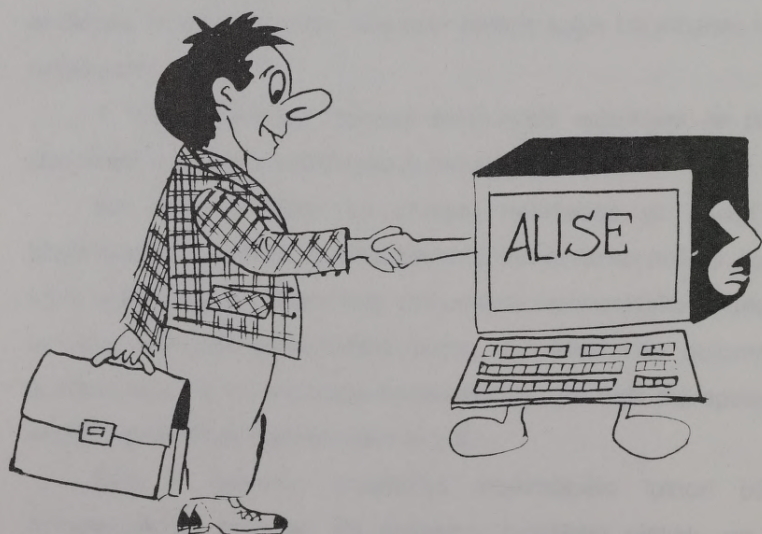
Šādi ir galvenie adaptāciju ietekmējošie faktori bibliotēku automatizācijas procesā. Kā redzams, problēmu pietiek, un nevīļus rodas jautājums - kā tās atrisināt? Par to būtu jādomā gan bibliotēku vadībai, gan pašiem bibliotekāriem. Protams, ir lietas, kas nav izdarāmas (vismaz tagad uzreiz) bibliotēku grūto materiālo apstākļu dēļ, piemēram, piemērotu mēbeļu iegāde un pietiekošs nodrošinājums ar datortehniku, taču "draudzīgas" sistēmas iegāde, apmācītāja izraudzīšanās ir administrācijas kompetence. Arī paši bibliotekāri var

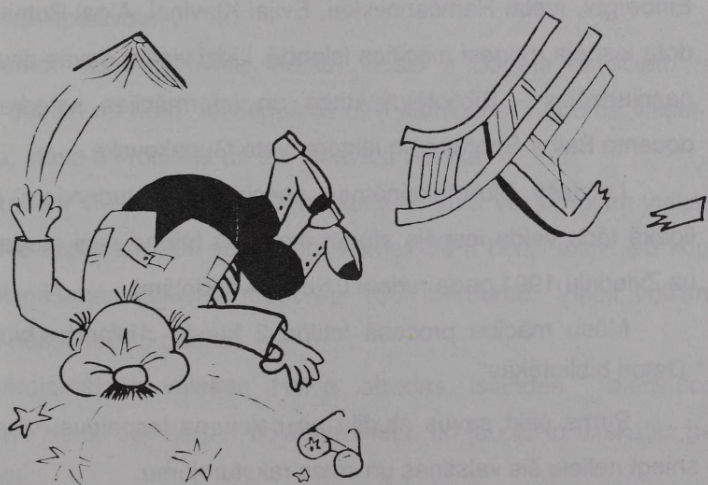
risināt problēmas, kaut vai ievērojot pareizu darba režīmu un tādējādi nebojājot savu veselību.

Tā kā lielākā daļa Latvijas bibliotēku atrodas automatizācijas procesa pašā sākumposmā, es uzskatu, ka adaptācijas problēmas vēl ilgi būs aktuālas, un šajā jomā atrastos ko pētīt gan psihologiem, gan sociologiem.

SVARĪGI, LAI LIETOJĀ SISTĒMA BIBLIOTĒKĀRĀM
BŪTU "DRAUDZĪGA"

PROBLĒMAS KADA ARĪ NEĒRTĀS MĒBELES UZ
KURĀM SPIESTI SĒDĒT VAIRUMS BIBLIOTEKĀRU

RP

ZILĀS LAGŪNAS, VULKĀNU UN ŪDENSKRITUMU ZEMĒ

Pateicoties Ziemeļvalstu padomes piešķirtai stipendijai, piecām Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas specialitātes studentēm - Kristīnei Plostniecei, Rigondai Einbergai, Ivetai Hamčanovskai, Evijai Kļaviņai, Aigai Putnaērglei - tika dota iespēja mēnesi mācīties Islandē. Līdzī viņām devās divas katedras pasniedzējas - Bibliotēkzinātnes un informācijas katedras vadītāja, docente Baiba Sporāne un lektore Iveta Gudakovska.

Latviešu bibliotēkzinātnes speciālītātes studentiem šī ir pirmā ilgākā tāda veida iespēja studēt ārzemēs (pirmo reizi studentes devās uz Zviedriju 1991.gada rudenī uz divām nedēļām).

Mūsu mācību procesā ietilpa 2 kursi - "Islandes bibliotēkas" un "Datori bibliotēkās".

Pirms sākt savus studiju un ceļojuma iespaidus, vispirms gribu sniegt nelielu šīs valstiņas un salas raksturojumu.

Islande ir otra lielākā sala un atrodas gandrīz pusceļā starp Grenlandi un Skandināviju. Kopējā salas platība ir 103,000 km² ar 265.000 iedzīvotāju (1993.g.). Ģeoloģiski Islande ir jauna valsts, faktiski jaunākā Eiropā.

Pirmie Islandes iedzīvotāji bija īru mūki, kuri šeit ienāca 9.gadsimtā. Ienākot vikingiem no Norvēģijas un citām Skandināvijas valstīm, īri šo teritoriju atstāja.

930. gadā dibināja Althing (Althing - parlaments), un proklamēja Islandes Republiku, kura pastāvēja līdz 1262.gadam. Tad Islande nonāca Norvēģijas pakļautībā. 1380.gadā Islande kopā ar Norvēģiju tika pakļauta Dānijai. Tikai 1944. gadā Islandes Republika tika proklamēta no jauna. Pagājušajā gadā islandieši svinēja republikas 50. gadadienu.

Valsts iekšzeme sastāv no kalnu kopuma un augstām plakankalnēm, to vidējais augstums ir 500 m virs jūras līmeņa. Tā ir samērā maz apdzīvota.

Izņemot salas dienvidu krastu, valsts ir bagāta ar ličiem un fjordiem, daudzi no tiem iestiepušies dziļi kalnienēs. Kopumā valsts ir nelīdzena, stāva un robaina un tās ainava ir lieliska.

Islande ir viena no tām valstīm pasaulē, kurā vēl joprojām vulkāni ir aktīvi. No apmēram 200 vulkāniem vismaz 30 ir bijuši aktīvi jau kopš valsts dibināšanas laikiem, radot ap 150 izvirdumu. Vidēji vulkānu izvirdumi notiek reizi 5 gados.

Ievērojamākais vulkāns Hekla atrodas Islandes dienvidos. Viduslaikos Heklu dēvēja par nolādētu vietu, un ļaudis to uzskatīja par ceļu uz eli.

Heklas izvirdumi ir notikuši vēl pavisam nesenā pagātnē - 1980., 1981. un 1991. gadā.

Samērā aktīvi ir vulkāni Ketla un Esja.

Bieža parādība Islandē ir zemestrīces. Parasti gan tās ir bijušas nekaitīgas.

Valsts ir bagāta ar karstajiem geizeriem. Tos var sastapt vai ik uz soļa. To ūdens vidējā temperatūra ir 75°C. Lielākais karstais geizers Islandē ir Deildartunguhver, tā ūdens daudzums, kas sekundē izšļācas no zemes dziļēm, ir 150 litri.

Viena no raksturīgākajām šīs valsts pazīmēm ir arī šļūdoņi, kuri aizņem 11,5% no visas zemes.

Islandiešiem svešas nav arī lavīnas, kuras ar sniegu apklātas "mitinās" kalnu aizās, apdraudot apdzīvojamās vietas.

Sala ir bagāta ar upēm un ezeriem. Daudzas upes ir cēlušās šļūdoņu rezultātā, tāpēc upes tiek dalītas 2 grupās - šļūdoņu upēs, tās ir piesārņotas, duļķainas un dzeltenīgi brūnā krāsā, un tīrā ūdens upēs.

Garākā upe - Thjorsa - atrodas dienvidos un ir 230 km gara, otra garākā atrodas ziemeļaustrumos un tās garums sasniedz 206 km.

Ezeru gan ir daudz, bet tie ir samērā mazi.

Vēl kāda iezīme, kas raksturo Islandi, ir ūdenskritumi. Visievērojamākie ir Gullfoss, Dettijoss un Snogafoss.

Pirms došanās ceļā īpaši liels priekšstats par Islandi man nebija. Sauss fakti izklāsts no enciklopēdijas un viss, tāpēc ir viegli saprast islandiešus, kuri par Latviju nezina tikpat kā neko vai arī viņiem pieejamā informācija ir stipri novecojusi.

Jāpriecājas, ka arvien vairāk ir pieejama informācija par šo nelielo, savā ziņā Latvijai līdzīgo valstiņu. Domājams, ka drīzumā arī islandiešiem izzudīs priekšstats par latviešiem kā mežonēniem, jo dažkārt nācās saskarties ar tādiem, mazliet aizskarošiem jautājumiem - vai jums mājās ir telefons, vai jūs esat redzējuši CD utt.

Kāda igauņu studente šo tautu raksturoja kā vulkānu Hekla - ārēji mierīgi, bet iekšēji viņos kaut kas nepārtraukti verd. Varbūt kādreiz nedaudz kaitināja viņu mazliet pat pārspīlētā laipnība un mūžīgais smaids (varbūt tāpēc, ka latvieši paši vienmēr ir ar kaut ko neapmierināti un īgni).

Tomēr, neņemot vērā šādus sīkumus, islandieši bija ļoti jauki un atsaucīgi cilvēki.

Grupā bijām deviņpadsmit. Tā kā studijas, kā jau tas ir daudzviet pasaulē, ir maksas, tad mūsu grupā bija studenti, sākot no 22 līdz apmēram 50 gadiem. Mazliet neierasti bija sēdēt vienos solos varbūt pat ar vecmāmiņām, tomēr jāsaka, ka arī viņi ir tikpat atsaucīgi kursabiedri kā vienaudži.

Jau pašā sākumā tikām sadalīti diskusiju grupās, protams, tā lai visas nebūtu vienā, jo, kā izteicās pasniedzēja, diskutēt savā starpā mēs varot mājās. Te nu sākās grūtības - mēs vietējām bibliotēkām raksturīgās problēmas nespējām tik viegli saskatīt, jo Latvijas bibliotēkās tādu gluži vienkārši nav. Latvijā automatizācijas process ir tikko sācies, bet islandieši savā attīstības līmenī jau tikuši tālu mums priekšā, trūkst šī viduspunkta kopīgu problēmu risināšanā.

Zināmas grūtības studiju periodā radīja lekciju laiks. Mācības notika vakarā no sešiem līdz desmitiem, kas pēc Latvijas laika ir no astoņiem līdz divpadsmitiem, un tas traucēja uztvert informāciju tādā kvalitātē, kā tas būtu nepieciešams.

Tā kā mūsu priekšmets bija par tīri tehniskām lietām - datori bibliotēkās - tad brīžiem radās sarežģījumi ar terminoloģiju.

Patikamu iespaidu atstāja pasniedzējas un studentu attiecības. Šeit visi varēja justies vienlīdzīgi, kā kolēģi, nevis kā tas ir vērojams mūsu augstskolās, kur ir jūtamas "priekšnieka" un "padotā" attiecības.

Pasniedzēja vienmēr centās sniegt izsmeltošas atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Viņas attieksmē pret darbu bija jūtama profesionalitāte, nevis izmisīga turēšanās pie saviem pierakstiem.

Atšķirības attieksmē pret audzēkņiem izpaudās arī novērtējumu paziņošanā. Viņi uzskata (un tā tas patiesībā arī ir), ka studentu darbu vērtējums ir konfidenciāls un paziņojums zināms tikai konkrētajam

studentam, t.i., viņa darbs kopā ar vērtējumu lapu, kurā ir arī pasniedzēja komentāri par paveikto, tiek pasniegts aploksnē.

Otrs mūsu studiju kurss bija "Islandes bibliotēkas", t.i., praktiskās vizītes. Kopumā mēneša laikā mums bija iespēja apmeklēt 12 bibliotēkas. To apmeklējumu laikā man radās skaidrība, kādai vajadzētu izskatīties labi organizētai bibliotēkai. Te nu ar mazu skaudības pieskaņu jāsaka, ka visās šajās iestādēs bija vērojams plašums, gaišums, kas kopumā radīja mājīguma sajūtu. Dažviet gan paši bibliotekāri žēlojas, ka telpas esot par mazām vai izkārtojums nav kā nākas, bet diez ko viņi teiktu, ja paciemotos mūsu bibliotēkās.

Visas apmeklētās bibliotēkas jau no pirmā skata liecina, ka šeit par lasītāju ērtībām tiek domāts, t.i., lasītājs bez starpnieku palīdzības var izvēlēties sev nepieciešamo materiālu, respektīvi, tajās ir brīvpieejas fondi, kuri par nožēlu lielākajā daļā Latvijas bibliotēku trūkst.

Ērtas un piemērotas bija arī lasītavas un to gāldu izvietojums.

Ikvienu bibliotēka viesu pārliecību, ka tās ir radītas lasītājiem, nevis lasītāji bibliotēkām. Tā vien šķita, ka daži cilvēki tajās pavada vairāk laiku nekā mājās.

Tā kā Islande kā valsts savā attīstības pakāpē ir aizsteigusies mums krietni priekšā, tad lieki būtu īpaši uzsvērt, ka datori mājās ir gandrīz katrai otrajai ģimenei, nemaz jau nerunājot par bibliotēkām. Lielākajām bibliotēkām ir iespēja pieslēgties INTERNETAM, tā operatīvi iegūstot jaunāko informāciju no visas pasaules (šāda iespēja pastāv arī pie mums - Akadēmiskajā bibliotēkā).

Lai lasītājiem nerastos priekšstats, ka esam tikai visu laiku mācījušās un apmeklējušās bibliotēkas, tad došu īsu ieskatu par ekskursijām pa Islandes dienvidrietumiem.

Pirmais mūsu izbraukums ārpus Reikjavikas bija uz Zilo lagūnu. Tā ir vieta, kur katru katru gadu tūkstošiem tūristu no visas pasaules valstīm dodas izbaudīt veselīgo ūdeni. Jāpiebilst, ka tas atgādina baseinu, tikai dabiski veidojušos. Tā ūdens vidējā temperatūra ir apmēram 30 - 40 grādu un tas, protams, atrodas zem klajām debesīm.

Interesanta bija ekskursija pa kalnaino apvidu veselās dienas garumā. Šajā izbraukumā mūs pavadīja visnotaļ interesants kungs - Hrafns Hardarsons (Kopavagūras publiskās bibliotēkas direktors). Viņš ir ne tikai mūsu kolēģis, bet arī īsts latviešu draugs (trīsreiz pabijis Rīgā un zina dažus vārdus latviski). Viņš bija lielisks gids un mūsu sabiedrībā uzturējās ļoti labprāt.

Pieradušiem pie Latvijas biežviet redzamajām mežu audzēm, mazliet neierasti bija vērot tikai kalnus, lavu un neauglīgas zemes.

Sākumā tikām aizvizināti līdz vietai, kur pirmo reizi tika dibināts Altings. Tagad šī vieta pilda tikai ekskursantu pievilksanas funkcijas.

Netālu kādā upītē "noguldījām" santīmus, kopā ar kādu vēlēšanos, es - uz atgriešanos Islandē (kas zin, varbūt kādreiz arī piepildās).

Tālāk mūsu ceļš vijās cauri kalniem uz vietu, kur mūsu acis priecēja jautrās geizeru strūklakas.

Tās dienas piedzīvojumi beidzās pie samērā ievērojama ūdenskrituma Gullfosa.

Vakars beidzās ar jautrām pusdienām kādā restorānā, kuras rīkoja bibliotekāro studentu asociācija. Šķiet, ka mūsu latviešu dziesmas viņiem iepatikās, par ko liecināja gaviles un skaļie aplausi.

Skaļa un jautra padziedāšana notika arī islandiešu - latviešu saietā.

Jāsaka, ka dziedājām mēs daudz un visur, jo laikam jau latviešiem dziedāšana vienmēr ir palīdzējusi.

Mums bija izdevība paciemoties arī studentu kampusā (kaut kas līdzīgs kopmītnēm), ko nu nekādi nevar salīdzināt ar mūsu studentu kopmītnēm. Arī šeit kopmītnes mēdz būt dažādas, piemēram, par tādu istabu, kur ciemojāties mēs, ir jāmaksā vismaz 20 - 30 tūkstoši islandes kronu (apmēram 160 - 240 Ls) mēnesī.

Pēdējā vakarā pirms došanās mājup ciemojāties pie kādas igauņu studentes un viņas saimniekiem. Vakars tika pavadīts īstā ģimeniskā gaisotnē, kas brīžiem viesa mūsos skumjas par drīzo šķiršanos.

Godīgi sakot, bija mazliet skumji, ka mēnesis ir jau pagājis un ir jāšķiras no tik daudziem mīļiem un interesantiem cilvēkiem.

Ilze Kļaviņa
Kristīne Krūze
Vineta Pleike

IEPAZĪSIM SAVU LASĪTĀJU!

Bibliotekārs un lasītājs. Šķiet, ka tie ir divi pilnīgi dažādi cilvēki, vismaz viņiem vienam par otru ir dažādi priekšstati un uzskati. Diendienā satiekoties ar savu lasītāju, neko vairāk par viņa lasīšanas vēlmēm mēs neuzzinām. Bieži vien lasītājs, vajadzīgo neguvis, aizver aiz sevis bibliotēkas durvis, dodoties nepieciešamo meklēt citur. Tā arī radās doma veidot aptauju, kurā mēs uzzinātu lasītāju vēlmes, uzskatus, kā arī apkopotu atšķirīgos viedokļus par bibliotēku un bibliotēkāra vietu tajā. Tas dotu iespēju piesaistīt bibliotēkai pēc iespējas vairāk informācijas lietotājus un nepazaudēt jau esošos.

Anketas tika veidotas, izmantojot Francijas Universitātes Lion I bibliotēkas izstrādātās anketas, kā arī tos jautājumus, kurus mums kā bibliotēkas darbiniekiem un lasītājiem šķita svarīgi noskaidrot. Jāpiebilst, ka ārzemju bibliotēkām šāda anketēšana ir ļoti raksturīga - tikai tā bibliotēkas var sevi pilnveidot un strādāt ar lasītājiem.

Aptauja ilga vienu dienu Latvijas Universitātes bibliotēkā. Tajā piedalījās 30 lasītāji (studenti) - 12 puisi un 18 meitenes vecumā no 18 līdz 26 gadiem. Lasītāju vidējais vecums - 19 gadi.

Ienākot bibliotēkā, lasītāju sagaida bibliotekārs. Viņš noskaidro katra vajadzības un vēlmes, uzsmaida un palīdz. Taču tā nav vienmēr, un bieži lasītājs aiziet vīlies. Kāds priekšstats par bibliotēkāra profesiju vispār vai par kādu konkrētu bibliotekāru radies apmeklētājam, atklāj

anketas pirmā jautājuma "Ar ko Tev asociējas vārds "bibliotekārs"" atbildes . Lasītāju vidū raksturīgs ir uzskats, ka bibliotekārs ir cilvēks (parasti sieviete), kas strādā bibliotēkā, sistematizē grāmatas, labi pārzina literatūru, spēj sniegt lasītājam vajadzīgo informāciju, izsniedz grāmatas. Lasītāji apgalvo, ka darbinieces parasti ir gudras un spēj sniegt atbildi uz jebkuru jautājumu. Kāda meitene uzskata, ka bibliotekārs ir mierīgs cilvēks, turklāt ļoti pacietīgs. Varbūt šķiet, - kāda gan tur pacietība - atbildi un ar to pietiek. Tomēr reālā situācija ir savādāka - ja lasītājs uzdod kādu jautājumu, viņam pašam ir skaidrs, ko viņam no bibliotekāra vajag. Taču bibliotēkas darbiniekam diendienā jāuzklausa pilnīgi dažādi jautājumi, kas saistīti ar pilnīgi atšķirīgām tēmām un prasa gan jurista, gan filologa, gan ekonomista, gan ķīmiķa izglītību. Tādējādi nepieciešams no lasītāja iegūt pēc iespējas precīzu jautājuma formulējumu, nemitīgi to konkretizējot, un tā cenšoties kvalitatīvāk apkalpot informācijas lietotāju.

Uz jautājumu "Vai Tu apmeklē LU bibliotēku? " visi lasītāji atbildējuši apstiprinoši. Turklāt apmeklētas tiek arī pārējās LU bibliotēkas filiāles. No tām visbiežāk Humanitāro zinātņu (tā apmeklējuma ziņā ierindojama pirmajā vietā), un Sociālo zinātņu (tā ieņem otro vietu). Nedaudz mazāks skaits aptaujāto studentu apmeklē Ekonomikas un Pedagoģijas, bet pavisam maz Ķīmijas un Fizikas - matemātikas nozaru filiāles.

Interesanti likās uzzināt, vai LU bibliotēkas lasītāji apmeklē arī citas bibliotēkas. Gandrīz visi atbildētāja, ka lasa arī citās bibliotēkās. Visvairāk apmeklētā izrādījās ir Latvijas Nacionālā bibliotēka (22 atbildes). Kā nākamā minēta Misiņa bibliotēka. Vēl studenti apmeklē Patentu tehnisko, Svešvalodu literatūras, RTU un Akadēmisko bibliotēku. Minētas tika arī Ventspils un Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas.

Jautājumam, kāpēc tiek apmeklētas tieši šīs bibliotēkas, aptaujātie varēja izvēlēties šādus atbilžu variantus: tā atrodas tuvu dzīves vietai, izdevīgs darba laiks, bagātīgs fonds, laba apkalpošana. Iemesls, kāpēc studenti sev vajadzīgo informāciju dodas meklēt citā bibliotēkā, ir tur esošais bagātīgais fonds. Kā otrais atbilžu variants minēts izdevīgs darba laiks.

Anketās bija iekļauts arī jautājums par to, cik bieži studenti dodas uz LU bibliotēku un tās filiālēm. 14 studenti tās apmeklē vienu līdz divas reizes mēnesī, bet 12 studenti vienu līdz divas dienas nedēļā. Mazāk kā vienu reizi mēnesī bibliotēku apmeklē četri studenti, bet divi aptaujātie šo iestādi apmeklē trīs līdz četras dienas nedēļā. Tomēr liela daļa studentu piebilst, ka LU bibliotēkas apmeklējums ir atkarīgs no mācību slodzes, gatavošanās eksāmenam vai semināram, studenta rīcībā jau esošās informācijas daudzuma un noskaidrojamā jautājuma specifikas.

Kurā dienā bibliotēku apmeklē vislielākais lasītāju skaits? Kā izrādās, vislabprātāk lasītāji uz bibliotēku nāk otrdienās un trešdienās. Tomēr lielākā daļa atzīst, ka bibliotēkas apmeklējums nav atkarīgs no dienas, bet no vajadzības.

Arī laiks, kādā studenti apmeklē bibliotēku, ir dažāds. Visvairāk lasītāju ir no 12.00 līdz 17.00. Tas varētu būt izskaidrojams ar lekciju beigšanos, kad studenti gatavojas nākamās dienas semināriem, raksta referātus utt.

Atbildot uz jautājumu, kādi bibliotēkas izmantošanas veidi tiek izmantoti, visvairāk lasītāju atzīst, ka tas ir individuāla darba nolūkos (26 atbildes). 20 aptaujāto visvairāk izmanto abonementa pakalpojumu. Tālāk seko konsultācijas, dažāda satura uzziņas un kserokopiju veidošana. Visi bibliotēkas apmeklētāji galvenokārt izmanto

grāmatas, daudzi arī periodiskos izdevumus. Mūs interesēja, kādu nozaru literatūra visvairāk tiek lasīt LU bibliotēkā. Pēc atbildēm redzam, ka pirmajā vietā ir vēsture (14 atbildes), tad daiļliteratūra (10 atbildes), tam seko uzzīņu literatūra (11 atbildes), psiholoģija, filozofija (9 atbildes).

Lai pasūtinātu vajadzīgo dokumentu, lasītājam skaidri jāzina, kur to meklēt, vai par šo tēmu ir literatūra, vai tāda grāmata ir bibliotēkā. Kā lasītājs meklē sev vajadzīgo dokumentu? Atbildei tika doti dažādi varianti: izmantoju grāmatu anotācijas; jaunieguvumu sarakstus; kartīšu katalogu; datorkatalogu; paziņu ieteiktās grāmatas vai meklēju palīdzību pie bibliogrāfa. Kā visērtāko sev vajadzīgās literatūras meklēšanas avotu visi aptaujātie minēja kartīšu katalogu. Kā nākamais atzītākais avots LU bibliotēkā ir datorkatalogs. 15 aptaujāto meklē palīdzību pie bibliogrāfa, bet 12 izvēlas paziņu ieteiktās grāmatas.

Nākamais anketēšanas jautājums bija: pēc kādiem kritērijiem Tu visbiežāk meklē sev vajadzīgo dokumentu? Atbilžu varianti: pēc autora, nosaukuma, nozares, valodas, izdošanas gada. Rezultāti rāda, ka 19 aptaujāto meklē sev vajadzīgo dokumentu pēc autora, 18 - pēc nozares, 14 - pēc nosaukuma.

Interesanti likās uzzināt, ko lasītāji domā par LU bibliotēkas bibliotekāra profesionalitāti. Patīkami likās tas, ka 15 aptaujāto saka, ka bibliotekāra profesionalitāte ir augsta; 10 atbild, ka tā ir vidēja. Vēl citi atbilžu varianti: nav slikta, neesmu par to domājusi, nevaru izvēlēties starp vārdiem "augsta" un "vidēja".

Lūk, atbildes uz jautājumu, kas Tevi neapmierina LU bibliotēkā: grūti pateikt, kompjūteru trūkums, slikts apgaismojums, jaunākās literatūras trūkums, nepieejami fondi, nesakārtoti fondi, atmosfēra, interjers, telpas, nav pieņemams darba laiks, sevišķi svētdienās.

Vairums lasītāju nav apmierināti ar to, ka pasūtīto literatūru var saņemt tikai pēc pusstundas. Citi min, ka pie visa ir jau pierasts. Bibliotēkai vajadzīga arī sava kafejnica, kur lasītāji varētu atpūsties mācību laikā.

Jautājumam: kas veicinātu aktīvāku mācību procesu bibliotēkā - tika piedāvāti šādi atbilžu varianti: labāka apkalpošana, lasītavas iekārtojums, mūzika fonā, operatīvāka piekļūšana informācijai. 22 aptaujātie min, ka mācību procesu veicinātu operatīvāka piekļūšana informācijai. Kā nākamais faktors minēts lasītavas labāks iekārtojums un mūzika fonā (8 atbildes).

Uzdevām jautājumu, kāda ir Tava pēdējā lasītā grāmata. Šeit minēta dažāda satura literatūra, jo lielākā daļa aptaujāto, protams, nosaukuši to grāmatu, ko viņi pašlaik lasa, atrodoties bibliotēkā, tātad tā ir mācību literatūra.

Interesantas bija atbildes uz jautājumu: "kur" un "kad" Tu lasi grāmatas. Visvairāk min, ka lasa mājās, ja tas ir iespējams. Bet, ņemot vērā studentu noslogotību, daudzi atbildējuši, ka lasīšanai izmanto katru brīvu brīdi un lasa kur un kad vien iespējams. Galvenokārt tā ir bibliotēka vai sabiedriskais transports.

Lasītājs nāk uz bibliotēku, lai intensīvi lasītu, bet kāds ir bijis LU bibliotēkas apmeklētāju lasīšanas sākums, kurš meklējams bērnībā. Interesanti bija noskaidrot pirmo izlasīto grāmatu, kā arī mīļāko bērnības grāmatu. Domājam, ka tā neapšaubāmi ietekmējusi tālākos lasīšanas ceļus un intereses. Tādēļ arī aptaujas anketā iekļāvām jautājumu: Kāda ir Tava mīļākā bērnības grāmata?

Par vismīļāko grāmatu (23 atbildes) nosaukta A.Milna "Vinnijs Pūks un viņa draugi", tad seko "Rikiki" (23 atbildes), A.Lindgrēnes Karlsonu par savu iemīļotāko varoni nosaukuši 2 studenti. 2 aptaujātie atceras "Pīfa piedzīvojumus". Vēl tiek minētas: A.Lindgrēnes "Stāsts

par Pepiju Garzeķi", J.Jaunsudrabiņa "Zaļā grāmata", A.Sent- Ekziperi "Mazais princis", K.Nosova "Neziniša un viņa draugu piedzīvojumi", brāļu Grīmu pasaka "Sniegbaltīte un septiņi rūķiši" u.c. Kā vairumam cilvēku, arī daudziem studentiem iemīļotākā bērnības lasāmviela ir pasakas.

Bet, atgriežoties atkal pie bibliotēkas un tās problēmām, kopā ar lasītāju mēģinājumā noskaidrot, kādai ir jābūt ideālai bibliotēkai. Mūsu atbilžu varianti bija: tuvu dzīves vietai, atvērta brīvdienās, augsta apkalpošanas kvalitāte, labs telpu iekārtojums, klusums. Pēc atbildēm redzam, ka, to visu apvienojot, mēs bibliotēku varētu nosaukt par ideālu. 23 studenti uzsver, ka galvenais ir jābūt augsta līmeņa apkalpošanai, 20 atbildējuši, ka bibliotēkai jābūt atvērtai brīvdienās un tikpat daudz atbildes - nepieciešams labs telpu iekārtojums. Bibliotēkas atrašanos tuvu dzīves vietai kā ideālu faktoru min 16 lasītāji. Jāpiebilst, ka studenti varēja izvēlēties vairākus, viņuprāt, svarīgus atbilžu variantus.

Kā pēdējo gribējām dzirdēt no lasītāja, ko viņš novēl LU bibliotēkai. Vēlējumi, protams, bija tikai labi, tāpēc bijām gandarītas, ka lasītāji mums novēl visu to labāko:

- Lai dzīvo bibliotēka!
- Iegūt labākas telpas!
- Audz liela un skaista!
- Vairāk pieejamu grāmatu!
- Lai plaukst un zeļ!
- Mainīties un augt katru dienu!
- Turpināt pilnveidoties!
- Strādāt ilgāk un operatīvāk!

- Vairāk smaidīt!

- Kļūt ideālai!

- Papildināt fondus!

- Sveiks, lai dzīvo!

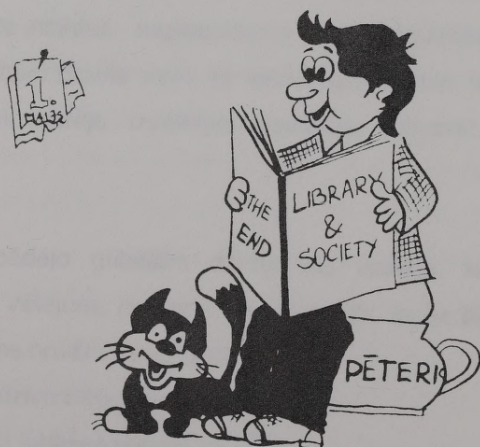
- Neapstāties pie sasniegtā!

- Visu to labāko!

- Labāku tehnisko aprikojumu!

Mēs sakām paldies visiem lasītājiem par atsaucību un laba vēlējumiem.

LASĪŠANAI IZMANTO KATRU BRĪVU BRĪDI
UN LASA KUR LIN KAD VIEN IESPĒJAMS

IESKATS LATVIJAS TAUTAS, BĒRNU UN SKOLU BIBLIOTĒKU PROBLĒMĀS

Grāmatas Latvijā turpina iznākt arvien vairāk. Šodien grāmatnīcu plaukti rotājas ar ļoti vērtīgām un mākslinieciski noformētām grāmatām, kuru plašo izvēli nodrošina apmēram 200 izdevniecības. Taču iedzīvotāju pirktspēja arvien samazinās. Daudzi cilvēki cer uz bibliotēkām kā grāmatu iegādes avotiem.

Bet kāda situācija ir Latvijas bibliotēkās? 1991. gadā tautas bibliotēkas pārgāja no valsts pašvaldību pārziņā. Bibliotēkas ir pārdzīvojušas krīzi 1993.gadā, tagad ir iestājusies neliela stabilitāte. Tomēr bibliotēku skaits samazinās. Par to liecina statistika.

	1995.g.	1993.g.	1992.g.
Tautas bibliotēku skaits	975	990	1026

Tautas bibliotēku finansiālie avoti fondu iegādei šodien ir:

- valsts jeb Kultūras ministrijas piešķirtie minimālie līdzekļi,
- pašvaldības, kurām jānodrošina pamatkomplektēšana.

Taču tā kā pašvaldību finansiālais stāvoklis ir ļoti dažāds, tad arī attiecīgi tāda pati problēma skar arī bibliotēkas. Tā, piemēram, rajonu pašvaldības tautas bibliotēkām grāmatu iegādei piešķirušas 16 000 latus Preiļu rajonā, bet Alūksnes rajonā tikai - 600 latu (1994.g.datī). Jāpiebilst, ka ne katra pašvaldība ir sapratusi bibliotēkas nozīmi un lomu sabiedrībā. Bibliotekāriem ir jāsaprot, lai atbalstītu bibliotēkas materiālajā ziņā, līdzekļu piešķirējiem ir jābūt pārliecinātiem par

bibliotēku aktīvu darbību sabiedrības kultūras un izglītības līmeņa pilnveidošanā.

Šodienas bibliotekāriem ir jābūt lieliem entuziastiem ar stipru gribasspēku darboties, lai iesāktu pārveidot tautas, skolas un bērnu bibliotēkas atbilstoši šodienas plašajai informācijas plūsmai un daudzveidīgajām lasītāju informacionālajām vajadzībām. Informācijas precīza apkopošana, klasificēšana, fonda uzskaitē, katalogu un kartotēku veidošana, kā arī mācību literatūras pasūtījumu studēšana skolas bibliotēkās ir ļoti darbietilpīgi un apjomīgi darba procesi. Tādēļ datoru izmantošana bibliotēkā ir pagaidām nepiepildīts sapnis, kas atvieglotu precīzu informācijas iegūšanu.

Bet pagaidām Latvijas tautas bibliotēkās tiek veidoti kartīšu katalogi un kartotēkas. Bibliotekāri vēlētos, lai Bibliogrāfijas institūta darbība būtu operatīvāka, jo, veidojot vispārīgās rakstu kartotēkas, bibliotekāriem ir jāveic analītiskie izraksti no periodiskajiem izdevumiem. Taču pēc laika tiek saņemtas Bibliogrāfijas institūta kartītes. Ir jāiegulda dubults darbs. Tā, piemēram, Siguldas bibliotēkas bibliotekāri ir izteikuši vēlmi par kārtējā tematiskā bibliogrāfiskā rādītāja iznākšanu, lai nodrošinātu lasītājus ar piinīgāku informāciju. Bibliogrāfiskajā uzzīņu darbā tiek izjesta "Latvijas preses hronikas" kārtējo numuru izdošanas kavēšanās. Tautas bibliotēkas gaida, kad būs apstiprinātas tautas bibliotēku klasifikācijas tabulas, lai varētu veikt kvalitatīvu klasificēšanas darbu.

Atzīstams fakts ir tas, ka Latvijas Nacionālā bibliotēkā darbojas Bibliotēku dienests. Tā uzdevums ir - tautas bibliotēku konsultēšana, tautas bibliotēku sistēmas pārraudzīšana un būt metodiskajam centram visām tautas bibliotēkām. Dienests palīdz atrast un organizēt kontaktus ar ārzemēm mūsu tautas bibliotēkām pieredzes apmaiņai.

Bibliotēku darbība Latvijā. Piemēram, Siguldas pilsētas bibliotēkā tiek rīkotas tikšanās ar rakstniekiem, izdevējiem un veidoti kontakti ar tiem, piemēram, S.Kaldupi, A.Mellupi. Tiek veidoti jaunieguvumu apskati, kuri tiek popularizēti caur vietējo Siguldas radio staciju (1995.g. jau piecas reizes). Lai atvieglotu grāmatu iegādi un arī gūtu kaut nelielu līdzekļu ienākumu jaunu grāmatu iegādei, tiek veidots neliels grāmatu galds. Tas bija neliels ieskaits tautas bibliotēkās.

Bērnu bibliotēku skaits Latvijā samazinās. Tās vai nu likvidē, vai pievieno Tautas bibliotēkām kā bērnu nodaļas. To apliecina statistiskie dati:

	1993.gads	1994.gads
Bibliotēku skaits	101	92

1993.gadā tika izveidota Bērnu literatūras nodaļa uz Nacionālās bibliotēkas metodiskās nodaļas bērnu literatūras sektora bāzes. Vieni no nodaļas uzdevumiem ir - būt konsultatīvajam centram bērnu apkalpošanā, rīkot kvalifikācijas kursus bērnu bibliotekāriem un bibliogrāfiskā, informacionālā darba veikšana bērnu literatūrā u.c.

Vissmagākā situācija, šķiet, ir skolu bibliotēkās. Manuprāt, skolas bibliotēka ir mācību iestādes pamats, taču ne katrā Latvijas skolā tā pastāv. Lūk, ko liecina statistikas dati: 1000 vispārīgās skolās ir 961 bibliotēka, t.sk. no 487 pamatskolām 471 ir bibliotēka, no 92 sākumskolām 67, no 375 vidusskolām 373 un no 51 specializētajām skolām 50 ir bibliotēka. Domāju, ka bibliotēka ir nepieciešama katrā skolā ar augstvērtīgu, izglītojošiem nolūkiem atbilstošu literatūru. Pirmkārt, lai skolēniem būtu pieeja jaunākajai literatūrai zināšanu

pilnveidošanai. Otrkārt, skolēniem skolā ir jārada priekšstats par bibliotēkas vispārīgo darbību, kārtību un tās piedāvātajām iespējām tā, lai viņiem būtu iemaņas izmantot kādu no Latvijas zinātniskajām bibliotēkām pēc skolas beigšanas.

Skolas bibliotekāriem problēmas sākas ar līdzekļu trūkumu mācību literatūras iegādē un beidzot ar telpu un metodiskās palīdzības trūkumu. Izdevniecības vairs neizdod daiļliteratūru "Skolas sērijā". Kas būs pēc pieciem gadiem, kad šīs sērijas grāmatas vairs nebūs lietošanas stāvoklī? Vai Latvijā kādreiz būs skolu bibliotēku dienests, kas sniegs profesionālu, metodisku un materiālu palīdzību. Bibliotēkās ir nepieciešamas kopēšanas iekārtas, kas atvieglotu apjomīgo materiālu pārrakstīšanu. Bibliotēkās ir arī nepieciešamība pēc telefonu sakariem, lai būtu iespējama informācijas apmaiņa, kā arī literatūras iegādes avotu apzināšana. Daudzās skolu bibliotēkās notiek darbības paplašināšana, ko radījusi bibliotēku pašiniciatīva. Tā, piemēram, Siguldas ģimnāzijas bibliotēkā telpas ir paplašinātas līdz četrām: daiļliteratūras fondam, īpaši saudzējamo grāmatu nodaļai, mācību un metodiskās literatūras nodaļai un jaunizveidotajam informācijas centram, kurā koncentrēti periodiskie izdevumi, uzzīņu materiāli, mācību tehniskie līdzekļi. Informācijas centrs izveidots arī kā lekciju vai diskusiju telpa ar 25 vietām. Izgatavoti jauni plaukti periodisko izdevumu pārskatāmībai. Telpās ir radīta laba darba atmosfēra un mājīgums. Bibliotēkas darbības pilnveidošanā un iekārtojuma veidošanā izmantota bibliotēkas vadītājas gūtā pieredze Ziemeļvalstu bibliotēkās un informācijas centros.

Skolu bibliotēku plašākais materiālu ieguves avots ir dāvinājumi "Draudzīgā aicinājuma" ietvaros. Skolas bibliotēkai ir iedibināta sadarbība ar pārējām pilsētas bibliotēkām. Sadarbības mērķis

ir savstarpēja bibliotēku darbības informācijas apmaiņa. Varbūt tas dos ierosmi kādai citai bibliotēkai paplašināt savu darbību. Taču tas neatrisina Latvijas skolu bibliotēku pastāvošās problēmas.

Taču Latvijā ir nepieciešams panākt, lai skolu bibliotēkas darbotos kā visas bibliotēku sistēmas satāvdaļa.

Vērojot Ziemeļvalstu bibliotēku darba pieredzi, ir nepieciešams veidot oficiālā līmenī pilsētu vai rajonu bibliotekāru apspriedes par fondu iegādi, lai maksimāli plaši aptvertu jaunizdoto literatūru pilsētas vai pagasta robežās. Bez šaubām šim apspriežu laikam ir jābūt kā tiešā darba sastāvdaļai, tādējādi arī apmaksātam. Būtu nepieciešama tādu bibliotēku asociāciju veidošana, kas slēgtu līgumus ar izdevniecībām par lētāku grāmatu iegādi vairumā, kuras, ievākojot speciālā materiālā ilgstošai lietošanai un tehniski apstrādājot bibliotēkas vajadzībām, par noteikto grāmatas summu piegādātu bibliotēkām. Nepieciešams veidot vienotu bibliotēku katalogu bāzi, pieejamu ar datoru palīdzību visām bibliotēkām vai vismaz to darīt pilsētu vai pagastu bibliotēku robežās.

Bibliotekāriem būtu ik mirkli jāatceras, ka tautas bibliotēkas uzdevumi ir:

- izglītošana,
- informēšana,
- izklaide.

Tādēļ svarīgi ir apzināties, ka jāapkalpo visas iedzīvotāju grupas, pakalpojumiem jābūt daudzveidīgiem, bibliotēkā ir jābūt pieejamai faktogrāfiskajai informācijai atbilstoši vietējo iedzīvotāju interesēm un vajadzībām.

PLĀNOŠANA BIBLIOTĒKĀS PIE MUMS UN ĀRZEMĒS

Šobrīd plānošana Latvijas bibliotēkās ir haotiska un nepilnīga. Tas izskaidrojams ar pārmaiņām sabiedrībā, kas saistītas ar tās demokratizāciju, pāreju uz tirgu orientētu un liberālu ekonomiku, Latvijas virzību uz Eiropu utt. Šīs pārmaiņas bibliotēkām ir izvirzījušas jaunus mērķus un uzdevumus, un lai šos jaunos mērķus un uzdevumus sasniegtu, ir jāveido jauna plānošana. Vecās plānošanas atskaitei piecgades programmas vairs nav, bet nav arī izveidota jauna plānošanas sistēma. Var teikt, ka šobrīd mēs atrodamies kaut kur pa vidu - ne vecajā, ne jaunajā. Šobrīd Latvijas bibliotēkās tiek veidoti gada plāni un atskaitei. Gada plānus un atskaitei veido nodaļu vadītāji. Tad tie tiek apkopoti un reizēm arī iespiesti. Padomju Savienības laikos plāni un atskaitei bija liela apjoma ar dažādām shēmām, diagrammām un plašiem aprakstiem. Taču šie plāni stipri atšķīrās no pasaules standartiem. Tāpēc pēc politiskās situācijas maiņas valsti nācās mainīt plānošanas tendences un tuvināt tās starptautiskajiem standartiem. Pēdējos gados bija tendence perspektīvos plānus un atskaitei veidot pamatā skaitļu veidā. Savukārt, tagad tie atkal kļūst detalizētāki.

Varētu rasties jautājums, kādēļ vispār jāplāno? Īsākā atbilde uz šo jautājumu ir - plānošana palīdz sagatavoties labākai nākotnei. Tā ir menedžmenta prakse un bieži vien arī organizatoriska nepieciešamība. Plānošana ir pētniecības metode, kas dod iespēju novērtēt pašreizējo stāvokli un nākotnes potences. Plānošana ir mūsu šodienas lēmums par nākotni.

Jāsaka, ka ar gada plānošanu mūsu bibliotēkās šodien ir par maz. Tā ir pārāk saraustīta un nekvalitatīva, un tā saistās tikai ar tuvāko nākotni. Tā nedod Latvijas bibliotēku kopējo ainu, neuzrāda katras bibliotēkas misiju un mērķus. Ir jāsaprot, ka bibliotēkas attīstības pamatā ir rūpīga plānošana. Tāpēc situācija plānošanā Latvijas bibliotēkās pakāpeniski ir jāmaina un jāpiemēro pasaules līmenim.

Pasaulē labu laiku tiek praktizēta tā saucamā stratēģiskā plānošana. Tā ir grandioza plānošana, kas aptver visus bibliotēkas procesus, darba līmeņus un funkcijas. Stratēģiskā plānošana tiek realizēta pasaules lielākajās un slavenākajās bibliotēkās. Tāpēc turpmāk dažos teikumos, kas tad īsti ir stratēģiskā plānošana:

- stratēģiskā plānošana (SP) ir ideālas nākotnes paredzēšana, ņemot vērā šodienas situāciju.
- SP ir bibliotēkas attīstības gaitas prognoze līdz kādam laikam.
- SP var pielīdzināt jēdzieniem koordinācija, kontrole, uzticēšanās sadarbšanās un konsultēšanās.
- SP ir ilgstošs process ar saskaņotu struktūru un tā pamatā ir sabiedrības intereses.
- SP varētu definēt kā procesu, kurā plāni un mērķi vispirms tiek noformulēti un tad pielietoti. Gan noformulēšana, gan pielietošana ir evolucionārs un ilgstošs process.
- SP ir ideju ģenerējošs process.

Stratēģiskā plānošana sekmīgu galarezultātu ir sasniegusi daudzās pasaules bibliotēkās. Jāatceras tikai, ka straujās vides izmaiņas prasa efektīvu stratēģisko menedžmentu. Bibliotēku menedžeriem būtu ieteicams apgūt galvenos priekšstatus par stratēģisko plānošanu un saprast tās svarīgumu. Nedrīkst aizmirst, ka

stratēģiskā plānošana prasa pacietību un neatlaidību līdz tiek sasniegti rezultāti.

Latvijas bibliotēkās šodien notiek pārmaiņas. Vecā kārtība daļēji ir sabrukusi un tiek ieviesti dažādi jauninājumi. Zināmā mērā bibliotēkas šodien ir krīzes situācijā. Kā jau noskaidrojām, ar gada plāniem vairs nepietiek. Ir jāveido pamatīga bibliotēku nākotnes izveides koncepcija jeb stratēģiskais plāns. Stratēģiskais plāns var aptvert piecu līdz septiņu un vēl vairāk gadu ilgu periodu. Tas ir tāpēc, ka daudzas novitātes bibliotēkā nāk ilgtermiņa programmas veidā. Viena gada laikā nevar ieviest automatizāciju vai uzcelt bibliotēku. Stratēģiskā plānošana ir visu pasākumu "orķestrācija". Latvijas bibliotēkām šāda "orķestrācija" šobrīd ir ļoti vajadzīga, lai tās varētu atgūt nokavēto.

Stratēģiskās plānošanas process bibliotēkā ir maz pētīts. Tāpēc uzskatu, ka bibliotēkzinātnes un informācijas specialitātes studentiem vairāk un detalizētāk vajadzētu apgūt plānošanas procesu un tā iespējas, jo plānošana ir vistiešākā saite ar katras bibliotēkas sagaidāmo nākotni.

**INTERVIJA AR LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS
BIBLIOGRĀFIJAS INSTITŪTA PERIODISKO IZDEVUMU
KĀRTĒJĀS BIBLIOGRĀFIJAS NODAĻAS VADĪTĀJU BAIBU MŪZI**

Baiba Mūze beigusi Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas specialitāti (tagadējais nosaukums). Darba gaitas uzsākusi Latvijas Grāmatu palātā (tagadējais Bibliogrāfijas institūts) pēc Universitātes absolvēšanas 1978.gadā.

- Kāpēc Jūs izvēlējāties bibliogrāfa profesiju? Vai nožēlojat?

- Tas gadījās nejauši, jo vēlējos iestāties Svešvalodu fakultātē, taču neizturēju konkursu. Nākošajā gadā iestājos Filoloģijas fakultātē Bibliotēkzinātnes un informācijas specialitātē, jo tā bija cieši saistīta ar literatūru un kultūru. Nedaudz nožēloju, jo mans sapnis - medicīna un angļu valoda - pilnībā nav īstenojies.

- Vai, stājoties augstskolā, bija priekšstats par bibliotekāra un bibliogrāfa specialitāti?

- Neliels priekšstats bija tikai par bibliotekāra profesiju, un tas asociējās galvenokārt ar lasītāju apkalpošanu. Tātad ļoti šaurs priekšstats. Par otru mūsu specialitātes nozari - bibliogrāfiju - nebija nekāda priekšstata, bet vēlāk tieši šī nozare kļuva galvenā manā dzīvē.

- Vai bibliotekārajiem darbiniekiem būtu vajadzīga speciālā augstākā izglītība?

- Būtu ļoti vēlams, bet nevar atbildēt viennozīmīgi. Citreiz bez augstākās speciālās izglītības cilvēks var būt vairāk ieinteresēts bibliogrāfiskajā darbā un spējīgāks nekā tas, kurš absolvējis šo nodaļu. Tas ir atkarīgs no cilvēka rakstura īpašībām un interesēm.

- Kādām rakstura īpašībām būtu jāpiemīt bibliogrāfam? Kādas darbiniekus Jūs vēlētos redzēt institūtā?

- Obligātās īpašības - precizitāte un pacietība. Darbiniekiem vajadzētu būt pēc iespējas plašākām zināšanām par specialitāti, piem., par bibliogrāfiskā apraksta izveidošanu, par klasifikācijas sistēmām, ar iemaņām datortehnikas lietošanā (ne tikai MARC formātā). Arī svešvalodas zināšanām sarunvalodas līmenī. Darbiniekus vēlos redzēt ieinteresētus dažādajos informacionālā darba procesos, lai informacionālais darbs Latvijā attīstītos pasaules līmenī. Lai darbiniekam nebūtu konservatīva attieksme pret darbu.

- Kam būtu jāpievērš uzmanība bibliogrāfiskajā un bibliotekārajā apmācībā?

- Visu teorētisko kursu saistībai ar praksi un konkrētiem piemēriem. Studentiem jāļauj daudz vairāk praktiski strādāt ar datoru. Būtiska uzmanība būtu jāvelta datortehnikas apguvei. Ļoti vēlams, lai studenti būtu informēti par pasaules integrētajām informācijas sistēmām, par visu jaunāko pasaules praksē bibliotēku darbā. Lielāka uzmanība jāvelta svešvalodu apguvei. Studentu zināšanas nav tik pilnīgas. Pozitīvi, ka apmācības disciplīnu sarakstā ir minēta dokumentoloģija, kā arī datu apstrāde MARC formātā.

- Kāds, Jūsuprāt, ir bibliotekāra un bibliogrāfa prestižs sabiedrībā?

- Skumji, bet tas ir ļoti zems, jo bibliotekāra profesija joprojām galvenokārt saistās ar priekšstatu par literatūras izsniegšanu. Bibliogrāfa darbs un profesija ir novērtēta nedaudz augstāk, bet es domāju, ka daudzi cilvēki nezina vai nav nemaz dzirdējuši par tādu amatu.

- *Vai Jūs esat apmierināta ar izvēlēto profesiju un pašreizējo darbu? Pastāstiet nedaudz par to!*

- Darbs ir ļoti interesants. Ikdienā sastopos ar jaunākajiem periodiskajiem izdevumiem, kas dod ieskatu par aktuālākajiem notikumiem Latvijā. Strādāju pie analītiskās datu bāzes organizēšanas. Datu bāze ir par pamatu, lai izveidotu kārtējo bibliogrāfisko rādītāju "Latvijas preses hronika", kas iznāk reizi mēnesī, un analītisko rakstu un recenziju izrakstu kartīti. Mana darba pamatā ir visu izdevumu galīgā redakcija.

- *Kas īpašs palicis atmiņā no studiju gadiem?*

- Īpaši atmiņā palikušas tādas spilgtas personības kā Papendika, kas lasīja lekcijas zinātniski tehniskās literatūras bibliogrāfijas apmācību kursā, un literatūras teorijas vēstures pasniedzējs Bībers. Šie erudītie cilvēki ienesa gaišumu gan studentos, gan pasniedzējos.

- *Vai bibliotēkā ir viegli virzīties par karjeras kāpnēm uz augšu?*

- Es domāju, ka jā. Ja cilvēkam ir attiecīgās zināšanas un prasme vadīt darbības procesus, tad visi ceļi ir vaļā. Liela nozīme ir paša cilvēka ieinteresētībai ieviest darbā kaut ko jaunu.

Pati es no 1978. - 1981. gadam strādāju Valsts reģistrējošās bibliogrāfijas nodaļas analītikas sektorā. Sākumā izrakstīju visus rakstus

no avīzēm un žurnāliem, vēlāk kļuva par sektora vadītāju. Kā Retrospektīvās bibliogrāfijas nodaļas vadītāja nostrādāju no 1982. - 1993. gadam, bet no 1990. - 1992. gadam veicu arī Bibliogrāfijas institūta direktores vietnieces darbu. Taču mani vienmēr ir saistījis analītiskais darbs. Tādēļ no pagājušā gada atkal strādāju šajā nodaļā.

- *Pie Jums ik gadus praksē ir bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļas praktikanti. Kāds, Jūsaprāt, ir viņu sagatavotības līmenis?*

- Teorētiski studenti ir apguvuši mācīto, trūkst praktisko iemaņu. Vēlams būtu, lai studenti interesētos un izzinātu jaunāko literatūru par sasniegumiem bibliotēkzinātnes un informācijas jomā.

- *Ko Jūs gribētu novēlēt studentiem, kas pašreiz studē bibliotēkzinātnei un informāciju?*

- Jācenšas interesēties par to, kas pašreiz notiek pasaulē, arī mūsu darba prestižs celtos. Lai tieši šodienas studenti būtu tie, kas spētu bibliotekāra un bibliogrāfa prestižu pacelt!

Paldies par sarunu!

SARUNA AR VALMIERAS BIBLIOTĒKAS LASĪTAVAS VADĪTĀJU SARMĪTI ROZENBAHU

Sarmīte Rozenbaha ir beigusi LU Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un informācijas studiju virzienu. Paralēli mācībām, sākusī strādāt Valmieras RCB par lasītavas vadītāju. Un tā jau 18 gadus viņa ir šīs bibliotēkas lasītavas vadītāja. Sarmīte, uzzinājusi manas ierašanās iemeslu, laipni piekrita atbildēt uz jautājumiem.

- Kāpēc Jūs izvēlējāties bibliotekāres profesiju?

- Mācoties skolā, nemaz nedomāju, ka iešu mācīties tieši šai virzienā. Vidusskolā mani vairāk aizrāva teātris un literatūra. Tāpēc arī, beidzot vidusskolu, nolēmu stāties latviešu valodas un literatūras specialitātē. Tā kā tajā bija pārāk liels konkurss, tad nolēmu stāties bibliotekāros. Bet vēstures eksāmenā dabūju atzīmi "3", netiku uzņemta klātienē studijās un tā sāku mācīties neklātienē.

Varu teikt, ka mana profesijas izvēle bija nejauša, jo bērnībā es visai maz lasīju grāmatas. Pēc 9.klases vēlējos kļūt par dārznieci. Taču manī bija arī kaut kas no bibliotekāres, jo man patika kārtot žurnālus, vēlāk no tiem izgriezu aktieru fotoattēlus un veidoju mapes par teātriem. Taču es esmu ļoti apmierināta ar savu profesijas izvēli.

- Kāds bija Jūsu priekšstats par bibliotēku pirms pati sākāt studēt?

- Darbs bibliotēkā likās interesants, jo mana tuva radniece bija bibliotekāre. Priekšstats par bibliotēku bija tāds pats kā visiem. Man patika tā īpašā gaisotne, kas valda bibliotēkā, kā arī tas klusums.

Piesaistīja liels grāmatu daudzums. Vidusskolas laikā stundām ilgi varēju sēdēt pie "teātra plauktiem".

- *Ar kādām cerībām stājāties LU Bibliotēkzinātnes nodaļā un vai tās attaisnojās?*

- Tā kā neieklāju klātienē nodaļā, tad man šīs studijas bija paralēli tiešajam darbam bibliotēkā. Gribējās vairāk uzzināt un, kaut arī neperiodiski, iepazīt Rīgas kultūras dzīvi.

- *Kas noteica profesijas izvēli un kāda bija ģimenes attieksme pret to? Vai tā ir mainījusies tagad?*

- Absolūti neko nezinot par profesiju, ļoti gribēju darbu ar cilvēkiem un būt cilvēkos. Tā kā mana mammīte nomira īsi pēc tam, kad es beidzu vidusskolu, tad viņa tā arī neuzzināja par manu profesijas izvēli.

Runājot par vīriešiem, tad viņiem no sākuma bija negatīva attieksme, taču ar laiku tā mainījās. Manuprāt, ģimene ir tikai ieguvēja. Īpaši agrākos gados, kad bibliotēka bija tā vieta, kurā varēja dabūt jaunākās grāmatas.

- *Kā nokļuvāt Valmieras bibliotēkā?*

- Beidzot vidusskolu, neizturēju konkursu klātienē un atlika mācīties neklātienē. Jāmeklē bija darbs. Tā kā draudzene jau bija pieteikusies rajona Izglītības nodaļā strādāt par grāmatvedi, to dariju arī es. Pateicoties tagadējai bibliotēkas kolēģei, kura personīgi mani pazina jau agrāk, arī tūlīt 1.septembrī nokļuvu Valmieras RCB, jo bija atbrīvojusies lasītavas vadītājas vieta. Kad mani iepazīstināja ar maniem

turpmākajiem pienākumiem, visas tās atskaites šķīta tik sarežģītas, ka likās - to nespēšu. Taču ar laiku visu apguvu.

- Kāds Jums atmiņā palicis studiju laiks un grupa?

- Studiju laiks bija jauks, ar uztraukumu pilnajām sesijām un tai pašā laikā ar iespēju apmeklēt izstādes, teātrus, koncertus, jo mazajā Valmierā nenotika tāda aktīva kultūras dzīve kā Rīgā.

Studiju laiks nenoliedzami paplašināja manu pasaules redzējumu. Tai laikā bieži gāju uz L.Purmales, Dž. Skulmes, M.Poļa izstādēm.

Grupa, kaut arī neklātienē, bijām ļoti jauka, attiecības bija ļoti sirsnīgas. Divus vai trīs gadus piedalījāmies neklātnieku (Filoloģijas fak.) gada karnevālos, kur vērtējuma ierindojāmies pirmajā trijniekā. Žēl, ka ģimenes un citu apstākļu dēļ daudzas kursa biedrenes atpalika vai vispār izzuda no redzesloka.

Studiju sākumā ieguvu draudzeni, kurai pateicoties arī veiksmīgi iekļavos paredzētajos piecos studiju gados, jo, kā zināms, neklātniekiem bieži ir brīži, kad izšķiroša nozīme ir nevis zināšanām, bet drauga plecām, lai saglabātu ticību un drošības izjūtu.

- Vai domājat, ka bibliotekārs ir prestiža profesija?

- Noteikti! Visā pasaulē tā ir prestiža profesija. Par prestižu ir jārūpējas pašam savā bibliotēkā. Protams, lai šo prestižu varētu pacelt, ir nepieciešams arī darbam atbilstošs atalgojums, jo reti kurš vēlas apgūt profesiju, kura ir slikti apmaksāta. Ar pliku entuziasmu vien nepietiek. Arī man daudzreiz ir bijuši vilinoši piedāvājumi iet strādāt citur, taču vēl līdz šim brīdim es esmu uzticīga savai profesijai.

Kad valsts sapratis, ka bibliotēkas ir materiāli jāatbalsta, tad arī būs citas izredzes. Vai bibliotekāra profesijai būs nākotne, atkarīgs no valdības domāšanas.

- Ja visu vajadzētu sākt no jauna, vai ietu šo pašu ceļu?

- Noteikti! Es nekad neesmu nožēlojusi, ka izvēlējos tieši šo profesiju. Mums ir labs kolektīvs. Visus šos gadus neviens no mums nav pametis darbu bibliotēkā.

- Vai esat kādreiz kaunējusies par savu profesiju, un vai ir bijušas domas par aiziešanu?

- Kaunējusies neesmu, bet atalgojuma dēļ ir vairākas reizes bijušas domas par aiziešanu, jo katrs mēs esam tikai cilvēki, kuriem vispirms jānodrošina eksistence, īpaši, ja ir ģimene un bērni.

- Lai panāktu labu kontaktu ar lasītāju, ir jābūt labam psihologam. Vai bibliotekāram ir jābūt kādām rakstura īpašībām, bez kurām mūsu profesijā nevar iztikt?

- Bibliotekāram jābūt komunikablam, savaldīgam. Ir jābūt otrs cilvēks, jābūt elastīgam domāšanā, apķērigam. Protams, jābūt zinošam ne tikai savā specialitātē, bet arī jāorientējas citos jautājumos.

Es labprāt eju pie cilvēkiem, pastāstu, rīkoju dažādus pasākumus. Tāpēc bibliotekāram, manuprāt, ir jāvar arī uzstāties cilvēku priekšā.

- Kāds ir pašreizējais lasītājs? Vai Jūs jūtat viņa attieksmē pret bibliotekāru un bibliotēku kādas izmaiņas?

- Izmaiņas ir jūtamas. Tagad daudz ir tādu lasītāju, kuri sestdienās, izstaigājušies pa veikaliem, atnāk uz bibliotēku palasīt

avīzes un žurnālus. Protams, tāpat kā agrāk, tie, kuriem neinteresēja grāmatas, neinteresē arī bibliotēka. Taču ir cilvēki, kuri pašreizējā situācijā bibliotekāru vērtē augstāk nekā kādus gadus atpakaļ.

Var redzēt to, ka studentiem pašlaik ir daudz nopietnāka attieksme pret mācībām nekā agrāk. Agrāk, kad visi varēja pasūtīt presi cik vēlas, avīze nebija nekas īpašs. Taču šobrīd lasītāji ir priecīgi, ka bibliotēkā ir visas avīzes un žurnāli. Taču neiztiek arī bez tādiem gadījumiem kā zagšana. Varbūt, ja bibliotēkā būtu kopējamā iekārta, tad lasītāji nevis zagtu vajadzīgo avīzi, bet gan nokopētu sev noderīgo informāciju. Šādu kopēšanas iekārtu mums solīja, bet tā arī to līdz šim neesam dabūjuši.

Personīgi es lasītājiem ļoti uzticos un varbūt tāpēc arī "ciešu". Daudzi lasītāji nāk pie mums un saka, ka viņi bibliotēkā jūtoties kā svētnīcā.

- *Kā Jūs jūtaties lasītavas vadītājas amatā?*

- Manuprāt lasītavas vadītāja ir viens no interesantākajiem darbiem bibliotēkā. Lasītavā ir jāsniedz visvairāk uzziņu, tāpēc jābūt ļoti zinošam. Man pašai nepatīk darbs pie kartotēku un katalogu veidošanas. Varbūt tāpēc tās nav tik ideālā kārtībā kā vajadzētu būt.

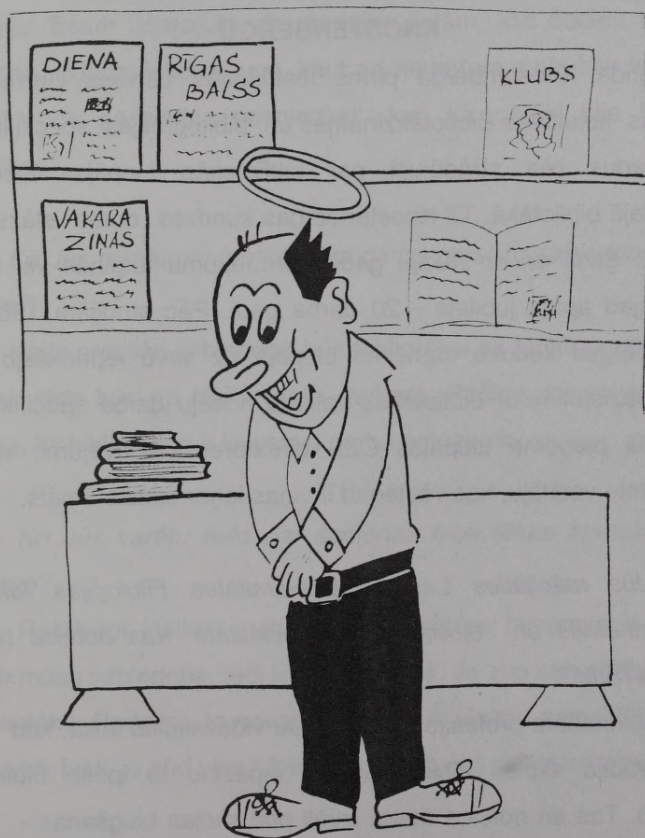
- *Tagad, strādājot bibliotēkā, kādas ir Jūsu domas, kurām disciplinām būtu jāpievērš lielāka uzmanība šobrīd, studējot bibliotēkzinātni un informāciju?*

- Manuprāt, lielāka uzmanība būtu jāveltī tieši literatūrai. Pamatīgāk jāpēta psiholoģija, ētika, mākslas, filozofijas un Latvijas vēsture. No profesionālajiem priekšmetiem - bibliotēkas tehnika.

- Kāda ir situācija šodien: vai darbā bibliotēkā obligāti ir nepieciešama speciālā izglītība?

- Speciālā izglītība ir nepieciešama, jo šīs zināšanas ir visa darba pamats. Tā dod priekšstatu par veicamajiem darba procesiem. Protams, visu laiku un darba gaitā var iemācīties.

DAUDZI LASĪTĀJI BIBLIOTĒKĀ ĒŪTOTIES
KĀ SVĒTNĪCĀ

KP.

"ES VADIJOS PĒC SIRDS AICINĀJUMA"

**INTERVIJA AR LIEPĀJAS CENTRĀLĀS ZINĀTNISKĀS
BIBLIOTĒKAS ABONEMENTU NODAĻAS VADĪTĀJU ZIGRĪDU
KNOSTENBERGU**

Zigrīda Knostenberga pirms iestāšanās Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēkzinātnes un bibliogrāfijas specialitātē jau divus gadus bija strādājusi par bibliotekāri Liepājas Centrālajā zinātniskajā bibliotēkā. Tā Knostenbergas kundzes darba stāžs sākās jau 1975. gadā un ar studiju gadu pārtraukumu turpinās vēl šodien: tātad šogad apaļa jubileja - 20 darba gadi. Pēc studijām 1981.gadā Knostenbergas kundze atgriezās Liepājā uz savu iepriekšējo darba vietu. Iepazīstoties ar bibliotēkas vairāku nodaļu darba specifiku, viņa 1982.gadā pieņēma Liepājas CZB direktores piedāvājumu kļūt par abonementa vadītāju, kas vēl tagad ir viņas ieņemamais amats.

- Jūs mācījāties Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes bibliotēkzinātnes un bibliogrāfijas specialitātē. Kas noteica tieši šīs profesijas izvēli?

- Bibliotekāra profesiju izvēlējos jau vidusskolas laikā, kad daudz laika pavadīju skolas bibliotēkā, kur iepazinu to īpašo bibliotēkas atmosfēru. Tas arī noteica manu izvēli pēc skolas beigšanas - uzsākt darbu Centrālajā zinātniskajā bibliotēkā. Es vadījos pēc aicinājuma.

Mani darba kolēģi pārsvarā bija ar augstāko izglītību un tikai skolotāji. Izjutu savu nepietiekamo zināšanu līmeni kā kolēģu vidū, tā arī darbā ar lasītājiem. Tā es nolēmu studēt bibliotēku zinātni. Šie divi

praktiskās darbības gadi man sniedza pilnīgu priekšstatu par darbu bibliotēkā un studijas specialitātē man nelikās tik abstraktas kā dažām manām kursabiedrēm.

- Kādas ir Jūsu atmiņas par studiju gadiem?

- Studiju gadi bija interesanti, lai arī pārsātināti ar tā laika valdošo ideoloģiju. Esam izlietojuši daudz laika lietām, kas šodien vairs nav nozīmīgas. Daudzi lekciju kursi, kaut arī ne satura ziņā, bija interesanti tādēļ, ka tos pasniedza pasniedzēji, kuri kā cilvēki bija ļoti lielas personības.

- Kā Jūs raksturotu bibliotēkāra darba prestižu sabiedrībā? Kas to ietekmē?

- Kāds prestižs sabiedrībā būs bibliotēkai kā kultūras un izglītības iestādei, tāds būs arī bibliotēkāra darbam. Pašlaik tas ir visai zems. Uzskatu, ka bibliotekāri ir lieli sava darba entuziasti.

- Ko Jūs varētu teikt par šodienas bibliotēkas apmeklētājiem, lasītājiem?

- Raksturot lasītāju kultūras līmeni dažos teikumos ir ļoti grūti. Kāda ir mūsu sabiedrība, tādi ir mūsu lasītāji. Ja zог sabiedrībā, tad zог arī bibliotēkā. Protams, to nevar attiecināt uz visiem apmeklētājiem, bet fakti paliek fakti, jo zūd viss "kas nekustas", pat pulkstenis garderobē.

- Ja varētu dzīvi sākt no jauna, vai arī tad Jūs izvēlētos bibliotēkāres profesiju?

- Ja būtu iespēja sākt visu no jauna, iespējams, ka es izvēlētos citu profesiju. Tas ir saistīts kā ar bibliotekāra darba prestižu sabiedrībā, tā arī ar materiālās dabas problēmām.

- Ko Jūs kā bibliotekāre ar stāžu gribētu novēlēt tiem jauniešiem, kuri vēl studē vai tikai vēl domā stāties LU, lai studētu bibliotēkzinātni?

- Pirms stāšanās Universitātē vajadzētu iegūt priekšstatu par šo darbu, lai sev noskaidrotu, vai ir vajadzīgā interese par darbu bibliotēkā. Tas ir ļoti svarīgi, lai cilvēks, jau ieguvis izglītību, neviltos izvēlētajā profesijā.

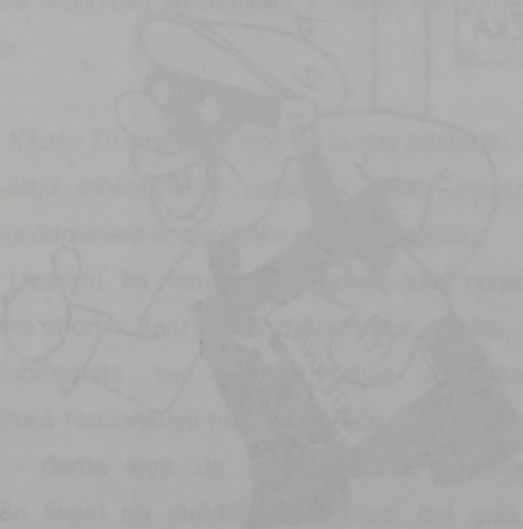
Jauniešiem, kuri jau studē, es novēlētu maksimāli izmantot šo studiju laiku kā zināšanu ieguvei, tā arī savas personības attīstīšanai. Šiem nākamajiem kolēģiem vajadzētu atcerēties, ka ar diploma iegūšanu nekas nebeidzas, bet tikai sākas savas varēšanas vai nevarēšanas pierādīšana darbā, ko daudzi, diemžēl, aizmirst. Un šis pārbaudījums ilgst visu darba mūžu.

Knostenbergas kundze stāstīja, ka viņas praksē ir bijuši gadījumi, kad atnāk cilvēks ar tikko saņemtu augstāko bibliotekāro izglītību un domā, ka ar to darbā viņam pietiks. Jaunais speciālists nepakļaujas bibliotēkas noteikumiem, nedara viņam uzliktos pienākumus, aizbildinoties ar to, ka viņam nepatīk. Protams, ka tādi darbinieki bibliotēkās nav vajadzīgi.

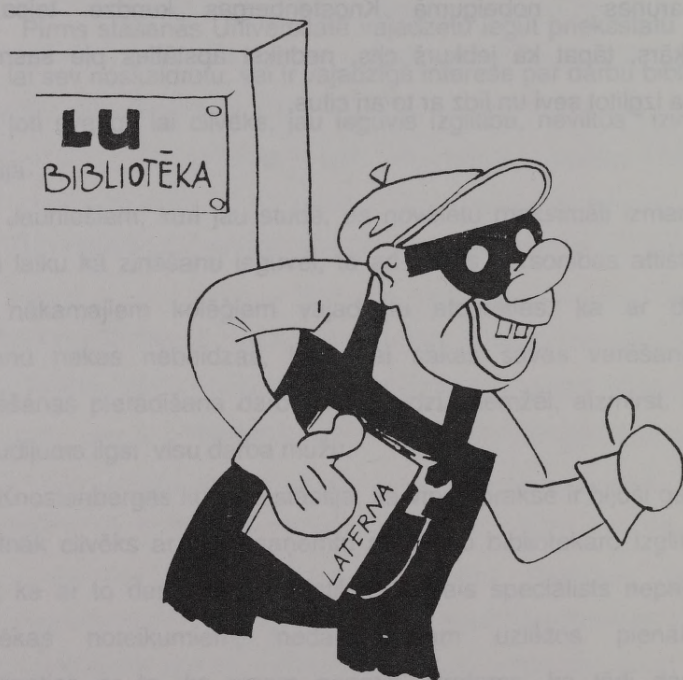
Atbildot uz jautājumu - vai bibliotekāram ir vajadzīga augstākā izglītība - atbilde bija viennozīmīga - JĀ. Kā nodaļas vadītājam diezgan garajā darba laikā ir bijusi iespēja salīdzināt cilvēku profesionālo zināšanu līmeni, kāds tas ir darbiniekiem ar izglītību un kāds tas ir darbiniekiem bez bibliotekārās izglītības. Cilvēkam bez izglītības ir grūti veikt visus bibliotekāra pienākumus, jo trūkst profesionālo zināšanu.

Runājot par īpašībām, kuras nepieciešamas bibliotekāram, Knostenbergas kundze atzīmēja: kārtīgumu, pildot uzliktos pienākumus, erudīciju, labu atmiņu un prasmi kontaktēties ar cilvēkiem. Bibliotekāram ir jāinteresējas par jaunākajiem notikumiem sabiedrībā, lai kvalitatīvi varētu apmierināt lasītāju vajadzības un veidot izstādes, kuras ir sevišķi svarīgas lasītāju piesaistīšanā un literatūras popularizēšana.

Sarunas nobeigumā Knostenbergas kundze teica, ka bibliotekārs, tāpat kā jebkurš cits, nedrīkst apstāties pie sasniegtā, jāturpina izglītēt sevi un līdz ar to arī citus.

SABIEDRĪBĀ ZOG, ZOG ARĪ BIBLIOTĒKĀ

INTERVIJA AR LU BIBLIOTĒKZINĀTNES UN INFORMĀCIJAS KATEDRAS ABSOLVENTI DINU ROZENBERGU

- *Dina, pastāsti, kurā gadā Tu absolvēji Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļu, un kur Tu strādā pašlaik?*

- Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļu es absolvēju 1994. gadā. Tā kā mācījos neklātienē, tad man bija arī patstāvīgs darbs Jūrmalas Bibliotēku Apvienības 7. filiālē Kauguros, kur es arī pašlaik strādāju.

- *Kāpēc Tu izvēlējies tieši šo tautas bibliotēku? Piemēram, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā ir vakantas vietas daudzās nodaļās, kurās vajadzīgi darbinieki ar augstāko speciālo izglītību.*

- Uzskatu, ka manu izvēli, galvenokārt, nosaka tas, ka Kauguru bibliotēka atrodas tuvu manai dzīvesvietai. Varētu, protams, strādāt arī citās bibliotēkās, kas atrodas ārpus Jūrmalas, kaut vai Tevis pieminētajā Nacionālajā bibliotēkā, taču šeit iedarbojas cits noteicošais faktors - darba alga. Ja, strādājot kādā no Rīgas bibliotēkām, es saņemšu tikpat cik strādājot Kauguros, tad gala rezultātā es būšu zaudētāja ne tikai naudas ziņā (jo ikdienā nāksies tērēt daļu algas ceļa izdevumu segšanai), bet arī laika dēļ.

- *Kādas pēc Tavām domām ir galvenās problēmas nelielā tautas bibliotēkā?*

- Manuprāt, šis jautājums, vadoties pēc ekonomiskās situācijas valstī, ir gandrīz lieks. Uzreiz varu pateikt, ka pirmā un galvenā

problēma ne tikai nelielā tautas bibliotēkā, bet visā Latvijā ir naudas trūkums. No tā, savukārt, izriet visas pārējās problēmas. Līdzekļu trūkuma dēļ nevar atļauties iegādāties grāmatas, pēc kurām ir liels lasītāju pieprasījums, ierobežota ir nozaru literatūras iegāde. Bibliotēkas fondos esošā nozaru literatūra ir ļoti novecojusi, tādēļ mēs pilnībā nespējam nodrošināt pat skolniekus. Daudzi lasītāji labprāt izmantotu kopējamu tehniku, kuras mums, protams, nav.

- *Vai Tevi apmierina darba samaksa?*

- Varu atbildēt, ka nē. Par tik zemu samaksu strādājot, nerodas entuziasms īpaši ražīgai darbībai, citiem vārdiem sakot, "nolaižas rokas". Dānijā, kur pērnā gada rudenī es viesojos pieredzes apmaiņā, situācija ir pavisam citāda. Bibliotekāra darbam ir prestižs un bibliotēkas darbinieks (pārrēķinot latos), saņem apmēram 900 latu mēnesī.

- *Ja reiz pieminēji savu braucienu uz Dāniju, mazliet pastāsti par bibliotēku šajā valstī. Kas Tev visspilgtāk palicis atmiņā?*

- Salīdzinot bibliotekāro servisu Dānijas tautas bibliotēkās ar Latvijas tautas bibliotēkām, varētu izveidot garu pretstatu sarakstu: kas viņiem ir, bet mums nav. Galvenais, kas uzreiz liekas uzkrītoši, ir plašās telpas, kurās atrodas grāmatas. Brīvpieejas fondā, galvenokārt, ir vispieprasītākās un vairāk izmantotās grāmatas. Citas, kuru apgrozījums nav tik liels, atrodas pagrabstāvā, kas parasti aizņem ļoti lielu platību un tajā var novietot milzīgu fonda daļu. Tautas bibliotēku fondā atrodas ne tikai grāmatas, bet arī videokasetes, audiokasetes un kompaktdiski, kur grāmatu saturs ir ieskaņots (kaut kas līdzīgs mūsu radiolasījumiem). Šādu kompaktdisku klausīšanās aizņem mazāk laika, īpaši mājāsaimniecēm, kas, darot kādu mājas darbu, var vienlaicīgi

noklausities grāmatas tekstu, ieskaņotu kompaktdiskā. Gribu uzsvērt, ka viss, kas saistīts ar bibliotekāriem pakalpojumiem, ir bezmaksas, izņēmums ir tikai kopējamo iekārtu izmantošana, par kuru maksa ir simboliska. Jāmin, ka Dānijas bibliotēkas iekasē ļoti lielu soda naudu par laikus neatnestajām vai arī nozaudētajām grāmatām. Bibliotēka aizsūta uz parādnieka darba vietu paziņojumu, pēc kura no darba algas šim cilvēkam tiek atskaitīta attiecīgā summa, jo Dānijā ir likums, kas paredz bibliotēkām radītos zaudējumu atlīdzināt iepriekšminētā veidā.

- *Kā Tu vērtē lasītāju savā bibliotēkā?*

- Par visiem, protams, nevar spriest vienādi, taču kopumā vērtējot, lasītāji ir ļoti nedisciplinēti.

- *Kā izpaužas šī nedisciplinētība?*

- Noteiktajā laikā grāmatas atnes mazākums lasītāju. Lielākā daļa tās glabā mājās ļoti ilgi un pat nepievzvana, lai pagarinātu lietošanas termiņu. Ja kāds no viņiem tomēr sadūšojas un pēc ilga laika atnes grāmatas, tad mums jābūt ļoti pateicīgiem un nedrīkst pat iedomāties par soda naudas prasišanu, jo lasītājs tādā gadījumā jūtas ļoti aizskarts un pazemots, un kategoriski atsakās maksāt soda naudu.

- *Vai ir kāda iespēja atgūt nozaudētās grāmatas, kas reizēm nemaz nav nozaudētas, bet gan vērtīgas un atrodas mājās pie lasītāja?*

- Praktiski nav. Mēs nevaram piespiest maksāt cilvēkam soda naudu, ja viņš to negrib. Lai atrastu grāmatas, mēs nevaram arī pārmeklēt viņa māju, lai atrastu grāmatas, jo mūs var arī mājā neielaiest. Teorētiski jau pastāv iespēja iesūdzēt parādnieku tiesā, taču visi ar tās

norisi saistītie izdevumi jāsedz sūdzētājiem, kas, protams, mums dārgi izmaksātu.

- *Vai Tavā bibliotēkā tiek rīkoti dažādi pasākumi, un kā tos apmeklē lasītāji?*

- Lai rīkotu kādu nopietnu pasākumu, ir nepieciešami naudas līdzekļi, jo kāds gan var būt konkurss bez balvām, vai arī, kurš lektors tērēs savu brīvo laiku un par vārdu "paldies" lasīs lekciju bibliotēkā, ja to pašu viņš var izdarīt par attiecīgu samaksu citā vietā. Jāmin, ka pagājušo vasaru kāds pensionēts profesors, kas pabijis daudzās interesantās vietās, pats piedāvāja nolasīt lekciju par Ermitāžas kolekciju. Mēs jau laikus izvietojām uzaicinājumus ierasties uz interesanto lekciju, taču neatnāca neviens lasītājs. Izdevās pierunāt tikai divus cilvēkus, kas todien bija atnākuši, lai paliek pasākumā. Domāju, ka arī šis lasītāju attieksmes pamatā ir finansiālas problēmas, kas skar lielāko daļu iedzīvotāju un aizņem visas viņu domas, neatstājot vietu kultūrai.

Par 1995.gada bakalaura darbiem

1995.gadā Latvijas Universitāti absolvēja 18 pilna laika un 22 nepilna laika (neklātienes) bibliotēkzinātnes un informācijas bakalaura programmas studenti, iegūstot akadēmisko grādu "Sociālo zinātņu bakalaurs bibliotēkzinātnē un informācijā".

Bakalauratūras studenti izstrādāja un aizstāvēja bakalaura darbus, kas var ieinteresēt arī bibliotēkas, informācijas iestādes, izdevniecības un atsevišķos gadījumos arī literatūrvēsturniekus.

Tēmu izvēli noteica pašu studentu ieinteresētība, bet izstrādes dziļums un plašums, protams, ir atkarīgs no iegūtajām zināšanām, spējām un prasmes organizēt pētniecisko darbu.

Visvairāk ir pētīti ar lasītāju un lasīšanu saistīti jautājumi - pavisam 13 darbos, no kuriem 6 ir par bērnu un skolēnu lasīšanas problēmām (Pleike V. Mūsdienu skolēnu informācijas ieguves avoti; Kļaviņa I. Latvijas skolēnu lasīšanas repertuārs; Buholca I. Bērnu bibliotēkas loma skolēnu lasīšanas procesā; Jēkabsone L. Bibliotekāro pasākumu loma lasītāju veidošanās procesā; Šteina K. Bibliotekāra un skolēnu attiecību izpēte; Zjakina S. 5.-7.klašu skolēnu lasīšanas interešu izpēte), bet pārējie dažādos aspektos raksturo gan lasītāju apkalpošanas problēmas, gan arī lasīšanas kultūru un psiholoģiju (Šestakova V. Nacionālo bibliotēku lasītāju

apkalpošanas sistēmas salīdzinājumā; Griško I. Lasītāju apkalpošanas problēmas tautas bibliotēkās; Skulme L. Tautas bibliotēkas lasītājs - socioloģisks un statistisks portrets; Ļubarska A. Psiholoģijas un lasīšanas problēmas N.A.Rubakina darbos un mūsdienu lasīšanas vadības problēmas; Cimbaļuka A. Ekoloģiskās apziņas audzināšana bibliotēkā; Dvariške A. Lasīšanas kultūra un personiskās bibliotēkas mūsdienu sabiedrībā; Orehova K. Lasīšanas vadīšanas problēmas un mūsdienu bibliotēku procesi).

Par bibliotekāro apkalpošanu Ziemeļvalstīs, publisko bibliotēku uzdevumiem un funkcijām, kā arī bibliotēku fondiem un katalogiem materiāli ir atrodami 6 darbos (Hamčanovska I. Bibliotekārās apkalpošanas organizācija Ziemeļvalstu bibliotēkās; Melnalksne M. Mazpilsētu bibliotēkas mūsdienu kultūrsituācijā; Korotčenkova S. Publiskās bibliotēkas uzdevumi un funkcijas kultūras procesa kontekstā; Šmīdebergs A. Zinātnisko bibliotēku apgāde ar literatūru; Gibriha E. Daiļliteratūras fonds tautas bibliotēkā; Švinka I. Sistemātiskā kataloga uzbūve un satura īpatnības zinātniskajās un tautas bibliotēkās).

Tradicionāli iecienītas ir grāmatniecības vēstures tēmas (Bertmane Z. Daiļliteratūras seriālie izdevumi Latvijā 20.gadsimta 20.gados; Balode D. Literatūra par teātri latviešu grāmatniecībā no pirmsākumiem līdz mūsu dienām; Egle A. Franču daiļliteratūras tulkojumi Latvijā 20.gs.20. un 30.gados un mūsdienās; Gāže S. Latvijas Telegrāfa aģentūras "Leta" izdevējdarbība; Ozola S. Bērnu daiļliteratūras izdošana trimdas grāmatniecībā; Selezņova D. Krievu mācību literatūras izdevumi Latvijā 20.-30-tajos gados).

Pieci darbi ir veltīti bibliotēkzinātnes teorijas, vēstures un bibliotēku likumdošanas problēmām (Piļipoveca O. Bibliotēkzinātnes teorētisko pamatu attīstība Krievijā; Ostrogļads A. N.A.Rubakina teorētiskie uzskati mūsdienu bibliotēkzinātnes kontekstā; Roženkova A. Maskavas Rumjanceva muzeja privātās grāmatu kolekcijas laika posmā no 1862.gada līdz 1917.g.; Usāne S. Bibliotekāro un bibliogrāfisko klasifikācijas sistēmu attīstības vēsture; Prigodina J. Latvijas Republikas likums par bibliotēkām (projekts) pasaules bibliotēku likumdošanas kontekstā).

Bibliogrāfiskās un faktogrāfiskās informācijas sagatavošanai un izplatīšanai gan ar tradicionāliem, gan moderniem līdzekļiem, kā arī informacionālo vajadzību apmierināšanas iespējām veltīti 5 darbi (Čudare S. Bibliogrāfiskā informācija latviešu periodiskajos izdevumos; Saviča M. Latvijas vēsturnieku informacionālo vajadzību apmierināšanas iespējas; Krūze K. Zinātnieku radošo biogrāfiju faktogrāfiskās datu bāzes izveidošanas problēmas; Grandāne I. K.Štrāla dzīve un daiļrade: Zinātniskais bibliogrāfiskais rādītājs; Lāpāne Z. Augusts Eglājs : Zinātniskais bibliogrāfiskais rādītājs).

Studenti nav vairījušies arī no sarežģītu - ar automatizācijas procesiem saistītu tēmu izpēti (Putnaērgle A. Automatizācijas ieviešana stratēģiskās plānošanas kompleksā; Frīdenberga I. Informācijas meklējumvalodas datorkatalogos; Einberga R. Fonda apgrozības modulis integrētās bibliotēku sistēmās; Plostniece K. Starptautisko bibliogrāfisko aprakstu apmaiņas formātu MARC analīze Latvijas bibliotēkās funkcionējošo sistēmu

ietvaros; Svenne I. Grāmatas ceļš automatizācijas apstākļos (uz LUB bāzes); Kļaviņa E. Bibliotēku darbinieku adaptācijas problēmas bibliotēku darba automatizācijas procesā).

Labāk izstrādāto darbu autoriem tika dota iespēja ārpus konkursa iestāties maģistratūrā - tālākām studijām. Tie bija - V.Pleike, R.Einberga, I.Svenne, Z.Lāpāne, M.Saviča, I.Grandāne, O.Piļipoveca, A.Ļubarska, S.Korotčenkova, K.Orehova, A.Dvariške, I.Hamčanovska, I.Kļaviņa, I.Švinka, Z.Bertmane, K.Plostniece, A.Šmīdebergs, L.Jēkabsone, D.Balode, D.Seļezņova, A.Cimbaļuka, L.Skulme, J.Prigodina.

**1995.gadā Bibliotēkzinātnes un informācijas
katedrā aizstāvētie diplomdarbi, bakalaura un
maģistra darbi**

1. Augusts Eglājs : Bakalaura darbs / Z.Lāpāne ;
zin.vad.R.Šenberga; rec.V.Valeinis. - Rīga, 1995. -
94 lpp.

2. Automatizācijas ieviešana stratēģiskās
plānošanas kompleksā : Bakalaura darbs /
A.Putnaērgle ; zin.vad.A.Vilks; rec.B.Holma. - Rīga,
1995. - 38 lpp., + piel.(86 lpp.).

3. Bērnu bibliotēkas loma skolēnu lasīšanas
procesā : Bakalaura darbs / I.Buholca ;
zin.vad.I.Gudakovska ; rec.Z.Eglīte. - Rīga, 1995. -
46 lpp.

4. Bērnu daļlīteratūras izdošana trimdas
grāmatniecībā : Bakalaura darbs / S.Ozola ;
zin.vad.V.Zanders ; rec.I.Gudakovska. - Rīga, 1995.
- 118 lpp.

5. Bērnu lasīšanas un lasīšanas veicināšanas
pasākumi (Izpēte, problēmas, risinājumi) : Maģistra
darbs / B.Tormane ; zin.vad.I.Gudakovska ;
rec.Z.Eglīte, S.Tretjakova. - Rīga, 1995. - 84
lpp., + piel.(20 lpp.).

6. Bibliogrāfiskā informācija latviešu
periodiskajos izdevumos : Bakalaura darbs /
S.Čudare; zin.vad.R.Šenberga ; rec.B.Sporāne. -
Rīga, 1995. - 33 lpp.

7. Bibliotekāra un skolēnu attiecību izpēte :
Bakalaura darbs / K.Šteina ; zin.vad.I.Gudakovska ;
rec.R.Šenberga. - Rīga, 1995. - 50 lpp.

8. Bibliotekārās apkalpošanas organizācija
Ziemeļvalstu bibliotēkās : Bakalaura darbs /
I.Hamčanovska ; zin.vad.Z.Eglīte ;
rec.I.Gudakovska. - Rīga, 1995. - 51 lpp., +
piel.(61 lpp.)

9. Bibliotekāro pasākumu loma lasītāju
veidošanās procesā : Bakalaura darbs / L.Jēkabsone ;

zin.vad.I.Gudakovska ; rec.Z.Eglīte. - Rīga, 1995. - 84 lpp.

10.Bibliotekāro un bibliogrāfisko klasifikācijas sistēmu attīstības vēsture : Bakalaura darbs / S.Usāne ; zin.vad.B.Holma ; rec.S.Skotele. - Rīga, 1995. - 48 lpp.

11.Bibliotēku darbinieku adaptācijas problēmas bibliotēku darba automatizācijas procesā : Bakalaura darbs / E.Kļaviņa ; zin.vad.A.Vilks ; rec.B.Holma. - Rīga, 1995. - 32 lpp.

12. Bibliotēku sadarbība SBA sistēmā : jautājuma vēsture, tagadējais stāvoklis un attīstības perspektīvas : Maģistra darbs / O.Kudrova ; zin.vad.B.Sporāne ; rec.F.Didiča, B.Papendika. - Rīga, 1995. - 60 lpp.

13. Daiļliteratūras seriālie izdevumi Latvijā 20.gadsimta 20.gados : Bakalaura darbs / Z.Bertmane ; zin.vad.V.Zanders ; rec.A.Celma. - Rīga, 1995. - 112 lpp.

14. Fonda apgrozības modulis integrētās bibliotēku sistēmās : Bakalaura darbs / R.Einberga ; zin.vad.K.Krēsliņš ; rec.I.Grīfelde. - Rīga, 1995. - 67 lpp.

15. Franču daiļliteratūras tulkojumi Latvijā 20.gs.20.un 30. gados un mūsdienās : Bakalaura darbs / A.Egle ; zin.vad.V.Zanders ; rec.A.Celma. - Rīga, 1995. - 100 lpp.

16. Grāmatas ceļš automatizācijas apstākļos (uz LUB bāzes) : Bakalaura darbs / I.Svenne ; zin.vad.K.Krēsliņš ; rec.I.Mantiniece. - Rīga, 1995. - 70 lpp.

17. K.Štrāla dzīve un daiļrade : Zinātniskais bibliogrāfiskais rādītājs : Bakalaura darbs / I.Grandāne ; zin.vad.R.Šenberga ; rec.B.Sporāne. - Rīga, 1995. - lpp.

18. Informācijas meklējumvalodas datorkatalogos : Bakalaura darbs / I.Fridenberga ; zin.vad.B.Holma ; rec.A.Bērziņš. - Rīga, 1995. - 40 lpp.

19. Lasīšanas kultūra un personiskās bibliotēkas mūsdienu sabiedrībā : Bakalaura darbs / A.Dvariške ;

zin.vad.Z.Eglīte ; rec.B.Holma. - Rīga, 1995. - 47 lpp.

20. Lasītāju apkalpošanas optimizācija Latvijas Nacionālajā bibliotēkā : Maģistra darbs / Z.Zvaigzne ; zin.vad.Z.Eglīte ; rec.B.Sporāne, M.Vegnere. - Rīga, 1995. - 73 lpp., + piel.(12 lpp.).

21. Lasītāju apkalpošanas problēmas tautas bibliotēkās : Bakalaura darbs / I.Griško ; zin.vad.Z.Eglīte ; rec.S.Skotele. - Rīga, 1995. - 58 lpp.

22. Latvijas skolēnu lasīšanas repertuārs : Bakalaura darbs / I.Kļaviņa ; zin.vad.I.Gudakovska ; rec.S.Tretjakova. - Rīga, 1995. - 66 lpp., + piel.(20 lpp.).

23. Latvijas Telegrāfa aģentūras "Leta" izdevējdarbība : Bakalaura darbs / S.Gāže ; zin.vad.V.Zanders ; rec.A.Celma. - Rīga, 1995. - 52 lpp.

24. Latvijas vēsturnieku informacionālo vajadzību apmierināšanas iespējas : Bakalaura darbs / M.Saviča ; zin.vad.B.Sporāne ; rec.B.Holma. - Rīga, 1995. - 116 lpp.

25. Lietotāju dialoga režīma organizācija un informacionālais nodrošinājums datu bāzēs uz CD-ROM : Maģistra darbs / I.Tiltiņa ; zin.vad.K.Krēsliņš ; rec.B.Holma, A.Bērziņš. - Rīga, 1995. - 178 lpp.

26. Literatūra par teātri latviešu grāmatniecībā no pirmsākumiem līdz mūsu dienām : Bakalaura darbs / D.Balode ; zin.vad.V.Zanders ; rec.A.Celma. - Rīga, 1995. - 119 lpp.

27. Mazpilsētu bibliotēkas mūsdienu kultūrsituācijā : Bakalaura darbs / M.Melnalksne ; zin.vad.Z.Eglīte ; rec.S.Skotele. - Rīga, 1995. - 51 lpp.

28. Mūsdienu skolēnu informācijas ieguves avoti : Bakalaura darbs / V.Pleike ; zin.vad.I.Gudakovska ; rec.B.Sporāne. - Rīga, 1995. - 58 lpp.

29. Nacionālo bibliotēku lasītāju apkalpošanas sistēmas salīdzinājumā : Bakalaura darbs / V.Šestakova ; zin.vad.A.Vilks ; rec.D.Gasiņa. - Rīga, 1995. - 78 lpp.

30. Personāla veidošanas un attīstības politika bibliotēkā : Maģistra darbs / L.Vegnere ; zin.vad.A.Vilks ; rec.G.Dēliņa, L.Hofmane. - Rīga, 1995. - 110 lpp.

31. Sistemātiskā kataloga uzbūve un satura īpatnības zinātniskajās un tautas bibliotēkās : Bakalaura darbs / I.Švinka ; zin.vad.B.Holma, rec.Z.Eglīte. - Rīga, 1995. - 61 lpp.

32. Starptautisko bibliogrāfisko aprakstu apmaiņas formātu MARC analīze Latvijas bibliotēkās funkcionējošo sistēmu ietvaros : Bakalaura darbs / K.Plostniece ; zin.vad.K.Krēsliņš ; rec.A.Miltuzis. - Rīga, 1995. - 46 lpp.

33. Zinātnieku radošo biogrāfiju faktogrāfiskās datu bāzes izveidošanas problēmas : Bakalaura darbs / K.Krūze ; zin.vad.A.Bērziņš ; rec.A.Germelis. - Rīga, 1995. - 33 lpp., + piel. (11 lpp.).

34. Zinātnisko bibliotēku apgāde ar literatūru : Bakalaura darbs / A.Šmīdebergs ; zin.vad.F.Didiča ; rec.A.Dektere. - Rīga, 1995. - 56 lpp.

35. Воспитание экологического сознания в библиотеке : Бакалаврская работа / А.Цимбалюк ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент Р.Шенберга. - Рига, 1995. - 107 с.

36. Задачи и функции публичных библиотек в контексте культурного процесса : Бакалаврская работа / С.Коротченкова ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент И.Саллиненa. - Рига, 1995. - 91 с.

37. Издание русской учебной литературы в Латвии в 20-30-х годах : Бакалаврская работа / Д.Селезнева ; науч.руководитель В.Зандерс ; рецензент А.Целма. - Рига, 1995. - 49 с.

38. Изучение читательских интересов школьников 5-7 классов : Бакалаврская работа / С.Зякина ; науч.руководитель И.Гудаковска ; рецензент Ф.Дидич. - Рига, 1995. - 94 с..

39. "Latvijas Republikas Bibliotēku likums" (проект) в контексте мирового библиотечного законодательства : Дипломная работа / Ю.Пригодина ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент С.Сардиго. - Рига, 1995. - 44 с.

40. Проблемы психологии книги и чтения в трудах Н.А.Рубакина и современные проблемы руководства чтением : Бакалаврская работа / А.Любарская ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент З.Эглите. - Рига, 1995. - 44 с.

41. Проблемы руководства чтением и современный библиотечный процесс : Бакалаврская работа / К.Орехова ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент С.Сардикю. - Рига, 1995. - 62 с.

42. Развитие теоретических основ библиотековедения в России : Бакалаврская работа / О.Пилиповец ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент З.Эглите. - Рига, 1995. - 152 с.

43. Современная художественная литература в фонде народной библиотеки : Бакалаврская работа / Э.Гибрих ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент Р.Шенберга. - Рига, 1995. - 45 с.

44. Теоретические взгляды Н.А.Рубакина в контексте современного библиотековедения : Бакалаврская работа / А.Острогляд ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент М.Аасметс. - Рига, 1995. - 57 с.

45. Частные книжные коллекции библиотеки Московского Румянцевского музея в период с 1862 по 1917 годы : Бакалаврская работа / А.Роженкова ; науч.руководитель В.Зандерс ; рецензент Р.Шенберга. - Рига, 1995. - 39 с.

46. Читатель народной библиотеки. Социологический и статистический портрет : Бакалаврская работа / Л.Скулме ; науч.руководитель Ф.Дидич ; рецензент Б.Холма. - Рига, 1995. - 87 с.

FILOLOĢIJAS FAKULTĀTE

BIBLIOTĒKZINĀTNES UN INFORMĀCIJAS

BAKALaura UN MaĢISTRA STUDIJaS

Vakar un šodien

Bibliotēkārus un bibliogrāfus Latvijas Universitātē gatavo kopš 1947.gada 10.februāra, kad Filoloģijas fakultātē izveidoja Bibliotēku zinātnes katedru. Par pirmo tās vadītāju kļuva literatūras vēsturnieks, bibliogrāfs un tulkotājs Kārlis Egle. Tomēr ilgus gadus katedra pārdzīvoja gan likvidācijas, gan atjaunotnes periodus. Tikai kopš 1977.gada 1.decembra tās darbs bibliotēkārajā un bibliogrāfiskajā izglītībā norit nepārtraukti.

Bibliotēkzinātnes un informācijas katedrā iespējams iegūt akadēmisko izglītību bibliotēkzinātnē un informācijā bakalaura un maģistra programmās.

Bakalaura grādu klātienē var iegūt četros, neklātienē - piecos studiju gados. Bakalaura diploms dod tiesības turpināt studijas maģistratūrā.

Maģistra studijas klātienē un neklātienē ilgst 2 gadus. Maģistra diploms ļauj iestāties doktorantūrā.

Katedra piedāvā arī neklātienē divgadīgās profesionālās programmas speciālistiem ar augstāko izglītību kādā citā zinātņu nozarē profesionālās kvalifikācijas "bibliotēkars un bibliogrāfs" un "skolas bibliotēkars" iegūšanai.

Studenti

Pēc iestājesāmenu sekmīgas nokārtošanas (sacerejums, tests svešvalodā) bakalaura studijām klātienē uzņemam 25 studentus par budžeta līdzekļiem, par maksu - neierobežoti.

Bakalaura studijas neklātienē un profesionālajās programmās ir par maksu, studentu skaits nav ierobežots, iestājesāmeni nav jākāro.

Mācību bāze

Mācību metodiskais kabinets

Bibliotēkzinātnes un informācijas katedras mācību kabinetā studenti var lasīt speciālo literatūru, gatavoties eksāmeniem un ieskaitēm, izstrādāt kontroldarbus, studiju darbus un maģistra darbus.

Datorklase

Studentiem iespējams strādāt bibliotēkzinātnes un informācijas katedras datorklasē, kā arī izmantot INTERNET tīklu.

Bakalaura programmā:

*bibliotēka un sabiedrība,
ievads grāmatzinātnē un grāmatniecības vēsturē,
bibliotēku vēsture,
dokumentoloģija,
bibliotēku darba vadība (menedžments),
informācijas apstrādāšana:*

*aprakstīšana,
klasificēšana,
koordinātindeksēšana,
ievads bibliogrāfijas zinātnē, nacionālā bibliogrāfija,
ievads informācijas zinātnē,
informācijas sistēmas,
pētniecība bibliotēkzinātnē un informācijā,
informācijas avoti,
lektoloģija,
starptautiskā sadarbība bibliotēkzinātnē un informācijā,
darbs ar personāliem datoriem,
vadibzinātnes pamati,
tirgvedības (marketinga) pamati u.c.*

Iespējams izvēlēties studēt:

*datori bibliotēkās,
INTERNET,
biznesa informācija,
informācijas sabiedrība,
ārvalstu bibliotēku sistēmas
u.c.*

Maģistra programmā:

*informācijas sabiedrības teorija,
informācijas centru un bibliotēku tirgzinību (mārketinga) teorija,
intelektuālais ipašums, autortiesības,
informācijas un bibliotēku likumdošana,
bibliotēkā, bibliogrāfiskā un informācijas terminoloģija,
pētniecības metodes,
personāla vadība u.c.*

Maģistra programmā (atbilstoši maģistra pētījuma virzienam) var izvēlēties studēt bibliotēkzinātnes vai arī informācijas virziena priekšmetus, piemēram:

bibliotēkzinātnē:

*bibliotēkzinātnes teorija,
bibliotēlija un arhivistikas pamati,
bibliotēku filozofija,
uzziņu avotu klasifikācija u.c.*

informācijā:

*informācijas dienestu un centru funkcijas, struktūra, vadība,
informācijas meklējumvalodas,
datu bāzu struktūra un ekspert sistēmas,
komunikāciju teorija u.c.*

Studiju nobeigumā bakalauriem jākārtos bakalaura eksāmens un jāaizstāv bakalaura darbs, maģistriem - jāaizstāv maģistra darbs.

Programmā "Skolas bibliotekārs" piedāvājam kursus :

skolas bibliotēka un sabiedrība, ievads grāmatzinātnē un bibliotēku vēsturē, uzziņu dienests bibliotēkā, informācijas apstrāde un katalogizēšana, informācijas avoti un to izmantošana, skolu bibliotēku darba organizācija, lasītāju bibliotēkā apkalpošana, automatizētās bibliotēku sistēmas, informācijas zinātnes pamati, ievads bibliogrāfijā, bērnu un skolu bibliotēku starptautiskā sadarbība un pētniecība, informācijas sabiedrība u.c.

FLORĒNAS ĢIMĒĻA
BIBLIOTĒKZNĀTĀS UN INFORMĀCĀS
BAKALAURA UN MAĢISTRA STUDIJAS

Vakar un šodien

Spēkā ir no 1996. gada 1. oktobra

Spēkā ir no 1996. gada 1. oktobra. Latvijā ir pieņemti divi likumi, kas attiecas uz bibliotēkām. Pirmais likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī. Otrs likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī.

Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu. Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu.

Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu. Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu.

Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu. Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu.

Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu. Bibliotēkas ir informācijas avoti, kas nodrošina informācijas pieejamību un izstrādāšanu.

Latvija

Latvija ir valsts, kas atrodas Eiropas ziemeļos. Latvijā ir pieņemti divi likumi, kas attiecas uz bibliotēkām. Pirmais likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī. Otrs likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī.

Latvija

Latvija ir valsts, kas atrodas Eiropas ziemeļos.

Latvija ir valsts, kas atrodas Eiropas ziemeļos. Latvijā ir pieņemti divi likumi, kas attiecas uz bibliotēkām. Pirmais likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī. Otrs likums ir "Par bibliotēku likuma izstrādāšanu". Šis likums ir pieņemts 1996. gada 1. oktobrī.

ISBN 9984-516-63-6

© Latvijas Universitāte, 1996

Bibliotēka un bibliotekārs: priekšstati un realitāte.

Rakstu krājums.

Parakstīts iespiešanai 27.08.96. Reģ. apl. nr.2 - 0266.

5,3 izdevn I. Datorsalikums. Metiens 150 eks.

Latvijas Universitāte

LV - 1098, Rīga, Raiņa bulv. 19

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0304094211

0.90

OBLIGATAIS
ENSEMPLARS

95-3
252